

Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo resursu nodrošinājums
valsts un pašvaldību institūcijās

Situācijas izpētes ziņojums

Rīga 2021

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Situācijas izpētes ziņojums

Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo resursu nodrošinājums valsts un pašvaldību institūcijās
23.03.2021.

Situācijas izpēte veikta un ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta 3.punkta c) apakšpunktu, finanšu revīzijas “Par Aizsardzības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību” ietvaros (Valsts kontroles Otrā departamenta 27.04.2020. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-10/2020)

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļa vietnes <http://depositphotos.com>, *Challenge success concept, Author georgejmlittle, ID 58065143*

Saturs

Kāpēc veikta šī situācijas izpēte?	4
Kopsavilkums: kādas ir gūtās mācības epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošināšanā? 5	
1. Individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājums ārkārtējo apstākļu kontekstā	10
2. Ar kādiem izaicinājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un iegādē saskārās pašvaldībās?	12
3. Ar kādiem izaicinājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un iegādē saskārās valsts pārvaldes institūcijas?	21
4. Kādas ir starptautiski gūtās atziņas Covid-19 krīzes pārvarēšanā?	28
Situācijas izpētes raksturojums un metodes	36
Termini un skaidrojumi	38
Atsauces	39

Kāpēc veikta šī situācijas izpēte?

2020.gadā Latviju, tāpat kā visu pasauli, skāra Covid-19 pandēmija, kuras izraisītie apstākļi pieprasa institūciju spēju ātri reaģēt, pastiprināti koordinēt savas darbības un savstarpēji sadarboties.

Saskaroties ar grūtībām nodrošināt institūcijas ar Covid-19 ierobežošanai nepieciešamajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem¹, Ministru kabinets 2020.gada 2.aprīlī noteica Aizsardzības ministrijas padotības iestādei Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centram (VAMOIC) pārņemt ar krīzi saistīto valsts materiālo rezervju pārvaldīšanu un turpmāk centralizēti veikt iepirkumus atbilstoši prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā noteiktajam preču apjomam². Lai nodrošinātu šim mērķim paredzēto preču iegādi, 2020.gadā VAMOIC piešķirti³ līdzekļi epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo preču centralizētai iegādei 39 692 946 *euro* apmērā, no tiem 2020.gada laikā izlietoti 35 740 115 *euro*, bet 3 952 831 *euro* atmaksāts valsts budžetā. Arī 2021.gadā Aizsardzības ministrijas resors turpina veikt epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo preču centralizētos iepirkumus. Šī uzdevuma izpildei 2021.gadā Aizsardzības ministrijas padotības iestādei Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centram ir piešķirti līdzekļi 14 688 106 *euro* (informācija 01.03.2021.)⁴.

Finanšu revīzijā “Par Aizsardzības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību” ir veiktas pārbaudes par VAMOIC piešķirto līdzekļu izlietojumu un iepirkumiem individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu rezervju centralizētai iegādei. Par pārbaudē konstatēto tika sagatavots starpziņojums⁵, kurā secināts, ka pirmās ārkārtējās situācijas laikā nepastāvēja viennozīmīga skaidrība par prioritāro institūciju vajadzībām iegādājamo epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu apjomu. Minētais apliecināja, ka Latvijā, līdzīgi kā citviet pasaulē, institūcijas nebija gatavas Covid-19 izraisītajai situācijai attiecībā uz epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošinājumu.

Valsts kontrole, turpinot pārbaudes par iestāžu rīcību ar valsts budžeta līdzekļiem valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā, ir veikusi situācijas izpēti par Covid-19 ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājumu valsts un pašvaldību institūcijās. Tā kā centralizēti iegādājamo individuālo aizsardzības līdzekļu apjomu noteikšanā liela nozīme bija katras atsevišķās institūcijas sniegtajai informācijai par vajadzībām, tad, veicot situācijas izpēti, noskaidrojām nozaru ministriju un pašvaldību viedokli par lielākajiem izaicinājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un nodrošināšanā.

Veicot situācijas izpēti, esam izmantojuši starptautisko organizāciju dokumentos⁶ sniegto jaunāko informāciju par Covid-19 krīzes vadību. Covid-19 krīzes vadībā un seku novēršanā kā ļoti svarīgi ir atzīti publiskās pārvaldes dažādu līmeņu institūciju koordinācijas jautājumi. Lai gan ir atzīts, ka valstu iespējas sagatavoties Covid-19 pandēmijai bija ierobežotas⁷, tomēr ir valstis, kurām salīdzinoši sekmīgāk ir izdevies ierobežot Covid-19 izplatību. Pasaules Bankas sagatavotajā pārskatā par institucionālajiem mehānismiem, lai Covid-19 ierobežošanā nodrošinātu vienotu koordināciju valdības līmenī⁸, ir uzsvērtā Jaunzēlandes labā prakse valdības un institūciju mērķtiecīgā un koordinētā rīcībā. Tā kā mūsu veiktā situācijas izpēte skar epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājuma jautājumu, tad esam vērsuši uzmanību uz Jaunzēlandes institūciju praksi līdzekļu pieejamības nodrošināšanā un materiālo rezervju pārvaldībā⁹ kā vienu no epidemioloģiskai drošībai svarīgiem jautājumiem.

Ar šo situācijas izpēti ziņojumu vēlamies vārst valdības, valsts un pašvaldību institūciju uzmanību uz atziņām, kuras Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumu īstenošanā vai līdzīgu notikumu kontekstā būtu jāņem vērā nākotnē, koordinējot nepieciešamo resursu nodrošinājumu. Situācijas izpēti ir iespējami īsā laikā veikta faktu apkopošana par sabiedrībai aktuāliem jautājumiem, neizdarot secinājumus un nesniedzot ieteikumus.

Kopsavilkums: kādas ir gūtās mācības epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošināšanā?

Covid-19 krīzes vadībā un seku novēršanā kā ļoti svarīgi ir atzīti publiskās pārvaldes dažādu līmeņu koordinācijas jautājumi. Apzinoties Covid-19 izplatības turpināšanos un kopējo pandēmijas mērogu visā pasaulē, vairākos starptautisko organizāciju dokumentos ir apkopota informācija par valstu valdību īstenoto pieeju Covid-19 situācijā.

No Pasaules Bankas¹⁰, Eiropas Padomes Eiropas Demokrātijas un pārvaldības komitejas¹¹, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)¹², Eiropas Revīzijas palātas¹³ apskatos un pētījumos analizētās informācijas ir gūta galvenā atziņa, ka Covid-19 pandēmija ir īstens pārbaudījums visām valstīm, jo zināšanu un datu trūkums par Covid-19, jo īpaši pandēmijas pašā sākumā, un tas, kādā mērā un ātrumā bija jāreaģē uz pandēmiju, bija izaicinājums visām valdībām un institūcijām.

Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas apmēru, pat vislabāk sagatavotajām valdībām nebija pietiekami visaptverošu plānu, lai tiktu galā ar šo krīzi. Atzīts, ka atšķirībā no sagatavošanās dabas vai citām katastrofām iespējas sagatavoties Covid-19 pandēmijai bija ierobežotas¹⁴. Tādēļ liela nozīme ir piešķirama valdību spējai tikt galā ar situāciju “**reālajā laikā**”, spējai būt **elastīgai, ātri** aptvert radušos apstākļus un nākt klajā ar ārkārtas pasākumiem¹⁵.

Galvenā prasība, lai pārvarētu Covid-19 pandēmiju un tai sekojošo atkopšanās periodu, ir īstenot efektīvu pārvaldību visos valdības līmeņos – gan centrālajā, gan vietējā, tā veicinot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei¹⁶. Pētījumos ir saskatīta saikne starp uzticēšanās līmeni valdībai un veselības rādītājiem, jo valdībām, kurām ir zemāka uzticības pakāpe, var būt grūtības īstenot ierobežojošos pasākumus¹⁷.

Covid-19 pandēmijas laikā visās pasaules valstīs pirmo reizi tika pārbaudīts, kā reāli darbojas jau esošās krīzes pārvarēšanas sistēmas. Tā kā situācija ir unikāla un iepriekš nepieredzēta un esošie katastrofu un krīzes vadības plāni visos gadījumos “**nenostrādāja**”, tad valstīs tika veidoti arī jauni koordinācijas mehānismi.

Neviena valdība, nozare vai iestāde katra atsevišķi nespētu tikt galā ar Covid-19 krīzes vadību. Daudz-līmeņu, daudznozaru **koordinācija** un **sadarbība**, kā arī **centralizēti** sniegts atbalsts kļūst par svarīgiem faktoriem Covid-19 krīzes pārvarēšanā¹⁸.

Viens no Covid-19 izplatības situācijā risināmajiem jautājumiem ir **individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamība**. Turklāt tā ir svarīga ne tikai veselības aprūpes jomā strādājošajiem, kuriem ārstniecības procesā ir paaugstināts risks un tieša saskare ar inficētajām personām, bet Covid-19 izplatības ierobežošanai atbilstošu individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana ir svarīga arī citās nozarēs, piemēram, sociālās aprūpes pakalpojumu nodrošināšanā, izglītības iestādēs un sabiedrībā kopumā.

Valsts kontrole vērš uzmanību uz turpmāk minētajiem aspektiem. Tie ir pamatoti veiktajā situācijas izpētē par Covid-19 ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu plānošanu valsts un

pašvaldību institūcijās, tomēr tie nākotnē var būt attiecināmi uz īstenoto pieeju tāda mēroga krīžu pārvarēšanā, kāda ir Covid-19 pandēmija.

Centrālās institūcijas (valdības) loma

Covid-19 pandēmijas ierobežošanā efektīvāki ir vienoti, centralizēti risinājumi, kā arī būtiska ir centrālās institūcijas (valdības) loma. Nepieciešama mērķtiecīga valdības institūciju rīcība, organizējot un koordinējot pieņemto lēmumu ieviešanu praksē.

Krīzes sākumposmā un situācijai pasliktinoties (piemēram, infekcijas atkārtots uzliesmojums) centralizēta krīzes vadība, vienoti sniegts praktisks atbalsts un detalizētas norādes par sagaidāmo rīcību un darbību koordinēšana no centrālo institūciju puses ir izšķiroša.

Noslēdzot pārbaudes par individuālo aizsardzības līdzekļu iepirkumiem veselības, aizsardzības un iekšlietu resoros, Valsts kontrole secināja¹⁹, ka par katastrofu pārvaldīšanu atbildīgajām institūcijām pirmās ārkārtējās situācijas laikā²⁰ nebija pietiekamas **izpratnes par valsts materiālo rezervju plānošanas principiem**. Faktiski netika pārvaldīta informācija par individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamību institūciju rīcībā, kā arī nebija izveidota efektīva sistēma individuālo aizsardzības līdzekļu pieprasījuma prognozēšanai.

Lai arī kopš 2020.gada 27.marta Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) sāka uzturēt prioritāro institūciju un vajadzību sarakstu Covid-19 izplatības ierobežošanai, tomēr informācija par institūciju prioritārajām vajadzībām nepārtraukti mainījās līdz pat ārkārtējās situācijas beigām. Preču veidi un iegāžu apjomi nebija skaidri definēti, kas savukārt sarežģīja iepirkumu veicēju darbu, un ne visos gadījumos tie norisinājās iespējami efektīvākajā veidā²¹.

Nozaru ministriju un pašvaldību sniegtais un šajā situācijas izpētē apkopotais viedoklis par epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošinājumu norāda uz izaicinājumiem, ar kuriem saskārās institūcijas epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un nodrošināšanā. Daļa no tiem sakrīt ar jau iepriekš Valsts kontroles veiktajās pārbaudēs²² konstatēto (preču trūkums tirgū, straujš cenu pieaugums, izaicinājumi preču kvalitātes atbilstības novērtēšanā u.c.). Tomēr ir problēmas, ko atklāja tieši ministriju un pašvaldību sniegtais viedoklis, piemēram, grūtības pārzināt preces, kas ikdienā nav pašvaldību dienaskārtībā, preču derīguma termiņa un uzglabāšanas jautājumi, publisko iepirkumu regulējuma piemērošana u.c.

Pašvaldību un ministriju sniegtās atbildes liecina par decentralizētu pieeju Covid-19 izplatības mazināšanas pasākumiem saistībā ar resursu plānošanu, pietiekamību un vajadzību nodrošināšanu, jo par to atbildīga ir katra pašvaldība un katra institūcija²³. Lai centralizēto iepirkumu veikšanai varētu noteikt individuālo aizsardzības līdzekļu apjomu, liela nozīme bija katras atsevišķās institūcijas sniegtajai informācijai par vajadzībām. Taču, ja resursu plānošanā trūka savlaicīgu, skaidru un vienotu vadlīniju, tad šī informācija institūcijās varēja tikt sagatavota, balstoties uz atšķirīgiem principiem, un būt neprecīza.

Valsts un pašvaldību iestādēm būtu svarīgi, lai valsts centralizētie resursi un atbalsts tiktu sniegts lielākā mērā un savlaicīgāk. Lai gan bija pieejamas kompetento institūciju (VUGD, Slimību profilakses un kontroles centrs u.c.) publiskotas norādes par institūciju nepieciešamo rīcību Covid-19 ierobežošanai, tomēr tās bija tikai vispārīgs orientieris epidemioloģiskās drošības situācijā, kura bija jauna pat veselības aprūpes speciālistiem un kurā nepieciešamas specifiskas, ar veselības aprūpi saistītas zināšanas. Valsts un pašvaldību institūciju izaicinājumi bija saistīti gan ar Covid-19 infekcijas izplatības neparedzamību, gan ar to, ka iestādēm individuāli bija jārod risinājumi. Jo īpaši Covid-19 krīzes sākumposmā, 2020.gada

pavasārī, institūcijas saskārās ar grūtībām efektīvi veikt epidemioloģiskās drošības pasākumus, jo tām **trūka šādu specifisku zināšanu.**

Vairumā gadījumu valsts un pašvaldību institūciju lielākie izaicinājumi bija saistīti ar **informācijas un vienotas izpratnes trūkumu**, ierobežotām iespējām iegādāties vajadzīgā veida un kvalitātes preces un piegādes termiņu kavēšanos u.c., ko varēja novērst, **centralizēti pārvaldot krīzes situāciju.** Neraugoties uz minētajiem izaicinājumiem, iestādēs kritiskas situācijas netika pieļautas, tomēr tas radīja būtisku papildu slogu. Savukārt viedoklis par katras iestādes vadītāja un darbinieku atbildību Covid-19 izplatībā²⁴ liecina par to, ka Latvijā vēl attīstās izpratne par Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamajiem sadarbības mehānismiem starp valdības centru, politisko vadību un institūcijām u.tml.

Kad Covid-19 izplatības sākumposms tika pārvarēts un 2020.gada 9.jūnijā beidzās ārkārtējā situācija, stājās spēkā normatīvie akti²⁵, kuros definēti to preču veidi un skaits, kas iegādājamas centralizēti, kā arī definēti jēdzieni saistībā ar individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošināšanas procesu, piemēram, “iesaistītās institūcijas”, “apgādes koordinators”, “prioritāro institūciju un vajadzību saraksts”.

Tā kā normatīvie akti²⁶ nenosaka kritērijus iesaistīto institūciju noteikšanai, nekonkretizē, kādi ir apgādes koordinators pienākumi u.c., iestādēm izpratne izveidojās atšķirīga, piemēram, bija pašvaldības, kurās par iesaistītajām institūcijām uzskatīja pilnīgi visas pašvaldību teritorijā esošās institūcijas, savukārt citās pašvaldībās iesaistītās institūcijas noteica pati pašvaldība “no augšas” vai prioritāro institūciju sarakstā tika iekļautas arī pēc pašu institūciju iniciatīvas. Tas varēja ietekmēt centralizēti sniegto atbalstu ar epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamajiem resursiem visām institūcijām, kam tas bija nepieciešams.

Gūtās mācības jeb ieteicamā rīcība turpmāk

- *Paturot prātā, ka neviena valdība, nozare vai iestāde katra atsevišķi nespētu tikt galā ar Covid-19 krīzes vadību, pandēmijas ierobežošanā efektīvāki ir vienoti, centralizēti risinājumi. Krīzes laikā sabiedrība sagaida efektīvu darbību no sistēmām un pasākumiem, kas izveidoti sabiedrības atbalstam, piemēram, civilās aizsardzības mehānismi, rezervju sistēma u.c. Ja tie nedarbojas, tad sabiedrības uzticība mazinās, savukārt tas var ietekmēt ierobežojošo pasākumu īstenošanu.*
- *Decentralizēta pieeja (pat līdz iestāžu līmenim) nestrādā, jo īpaši pandēmijas sākumposmā un infekcijas uzliesmojuma gadījumā. Epidemioloģiskai drošībai vajadzīgo resursu nodrošināšanā centralizēti sniegtajam atbalstam jānorisinās savlaicīgāk un lielākā mērā.*

Saistībā ar Covid-19 krīzes pārvarēšanu OECD pārskatā atzīts, ka koordinācija starp centrālo valdību, reģionālās un vietējās varas institūcijām ir efektīvas reaģēšanas pirmais solis. Nesaskaņota rīcība dažādos publiskās pārvaldes līmeņos var radīt kolektīvus riskus, piemēram, atbildības pārlikšanu uz kādu citu, un pretrunīgus reaģēšanas pasākumus. Valstīs, kur pašvaldībām ir piešķirta liela autonomija, reaģēšana, visticamāk, būs sadrumstalota.

*The territorial impact of Covid-19: Managing the crisis across levels of government
OECD 2020*

- *Svarīgi ņemt vērā, ka Covid-19 pandēmijas laikā valdības nepieciešamai intervencei nav jābūt lineārai, bet jābūt mainīgai atkarībā no pandēmijas izraisītās krīzes attīstības. Ārkārtējās situācijas sākumposmā un laikā, kad inficēšanās līmenis paaugstinās, dominējošai ir jābūt centrālās institūcijas (valdības) lomai. Savukārt pārējā laikā lielākas iespējas īstenot specifisku un vietējai situācijai pielāgotu politiku ir vietējās varas institūcijām.*
- *Lai arī valstī ir ieviesta decentralizēta pieeja civilās aizsardzības pasākumu īstenošanā (kā tas ir Latvijas gadījumā), tomēr identificētais labās prakses piemērs liecina, ka Covid-19 izplatības ierobežošanā panākumus noteica tādi faktori kā ātra reakcija un mērķtiecīga sistēmas pārkārtošana no decentralizētas pieejas uz centralizētu vadību. Piemēram, Jaunzēlandes Veselības ministrijai bija izšķiroša un spēcīga loma Covid-19 situācijas pārvaldīšanā, tostarp no reģionālajām iestādēm pārņemot savā atbildībā individuālo aizsardzības līdzekļu rezervju pārvaldīšanas funkcijas.*

Sadarbība starp publiskās pārvaldes dažāda līmeņa institūcijām

Covid-19 infekcijas izplatības situācijas pārvaldīšana prasa koordinētu valsts un pašvaldību institūciju rīcību un sadarbību. Covid-19 pandēmijas ierobežošanā izšķiroša ir sadarbība starp dažāda līmeņa institūcijām un pašvaldībām. Skaidrs atbildības sadalījums ir priekšnoteikums ātrai un mērķtiecīgai rīcībai.

Covid-19 infekcijas izplatīšanās ir sabiedrības veselības situācija, kas pieprasa sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšanu pastiprinātā režīmā un koordinētu iesaistīto institūciju rīcību.

Covid-19 infekcijas izplatības situācijas pārvaldīšana prasa **koordinētu valsts un pašvaldību institūciju rīcību un sadarbību**, taču par epidēmiju pārvaldīšanu atbildīgais Veselības ministrijas resors koncentrējās tikai uz veselības resoram nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu vajadzībām un to rīcībā nebija informācijas par individuālo aizsardzības līdzekļu vajadzībām citām sabiedrībai svarīgām nozarēm²⁷.

Visā pasaulē Covid-19 krīze ir uzsvērusi vietējās varas institūciju (pašvaldību) galveno lomu – nodrošināt pārvaldes līmeni, kas ir vistuvāk iedzīvotājiem. Lai gan veselības aprūpes organizēšana ir valsts līmeņa kompetence, tomēr Covid-19 pandēmijas izraisītajos apstākļos vietējās pašvaldības tieši saskārās ar paaugstinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc veselības aprūpes pakalpojumiem un Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo preču iegādēm. Pandēmijas apstākļos, jo īpaši pašvaldībām, bija steidzami jāreaģē, lai sniegtu pamatpakalpojumus, rūpētos par cilvēkiem neaizsargātā situācijā un mazinātu krīzes ietekmi pašvaldību teritorijās²⁸. Tādēļ valstī vienoti sniegta palīdzība vai tās koordinēšana no centrālo institūciju puses pašvaldībām ir svarīga.

Sagatavojot šo ziņojumu, noskaidrojām pašvaldību sadarbības modeli gadījumā, ja pašvaldību sadarbības teritorijā atrodas valsts iestādes (piemēram, valsts sociālās aprūpes centri, valsts izglītības iestādes, valsts ārstniecības iestādes), t.i., vai pašvaldībām norisinājās sadarbība ar šīm iestādēm individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu plānošanā un iegādē. Sniegtās atbildes liecina, ka pašvaldību pieeja ir atšķirīga.

Vairākums pašvaldību norādīja, ka nav sadarbības ar pašvaldību teritorijā esošajām valsts iestādēm un tās atrodas savu ministriju pakļautībā, piemēram, valsts sociālās aprūpes centru apgādi ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem koordinē Labklājības ministrija.

Taču atsevišķas sniegtās atbildes liecina arī par cita veida sadarbības pieredzi, piemēram, pašvaldība uzņemas rūpes (apkopo vajadzības, interesējas u.tml.) par tās teritorijā esošajām iestādēm, pat ja tās ir valsts iestādes, un šo valsts iestāžu vajadzības arī ir pašvaldību redzeslokā, piemēram, kā tas tiek organizēts Krāslavas sadarbības teritorijā, sadarbojoties Krāslavas un Dagdas novadiem u.tml.

Sadarbības risinājumi, kas Covid-19 pandēmijas laikā radās, bija pašu iestāžu vai nozaru iniciēti. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) sagatavotajā pārskatā²⁹ ir atzīmēts Latvijas piemērs par astoņu Dienvidkurzemes pašvaldību ciešu sadarbību, lai labāk risinātu ne tikai Covid-19 izplatības ierobežošanu, bet arī krīzes sekas. Pateicoties kopīgajiem centieniem un savstarpēji daloties ar piegādēm, Dienvidkurzemes pašvaldībām izdevās nodrošināt bezmaksas aizsargaprīkojumu reģiona senioriem.

Par institūciju nodrošināšanu ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem atbildīga ir katra institūcija atsevišķi. Laikā, kad individuālo aizsarglīdzekļu pieejamība tirgū un piedāvājums kritās un bija sadārdzināts, iepirkumu veikšana katrai institūcijai atsevišķi bija apgrūtināta un savstarpēji konkurējoša.

Covid-19 pandēmijas daudzpusīgais raksturs institūcijām un sabiedrībai kopumā rada savstarpēji konkurējošas un konfliktējošas vajadzības, piemēram, pandēmijas ierobežošanai nepieciešamo resursu iegādē u.c. Šo problēmu var risināt, nosakot **prioritātes** un izveidojot efektīvus **koordinēšanas** mehānismus. Atbilstošu koordinēšanas mehānismu izvēle dažādās valstīs var atšķirties, un tie būs atkarīgi no valstu attīstības līmeņa, valdības kapacitātes u.c. Lai mazinātu konkurenci cīņā par resursiem, Covid-19 izraisītajos ārkārtējos apstākļos tiek ieteikts veicināt **sadarbību** starp publiskās pārvaldes dažāda līmeņa institūcijām, piemēram, iepirkumu organizēšanā, e-pārvaldes rīku izmantošanā u.c.³⁰

Piemēram, robežu slēgšanas un karantīnas pasākumu jomā veiktie pasākumi būs efektīvāki, ja iekšlietu un veselības nozaru ministrijas sadarbosies. Slēdzot skolas, arī būtu jābūt ciešai sadarbībai starp Izglītības ministriju un Veselības ministriju. Tāpat pašvaldībām jānorisinās ciešai sadarbībai ar centrālajām iestādēm³¹.

Veiktajā situācijas izpētē padziļinātāk esam skatījuši Jaunzēlandes institūciju praksi individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamības nodrošināšanā un materiālo rezervju pārvaldībā³² kā vienu no epidemioloģiskai drošībai svarīgiem jautājumiem. Pasaules Bankas sagatavotajā pārskatā par institucionālajiem mehānismiem Covid-19 ierobežošanā³³ kopumā ir uzsvērtā Jaunzēlandes labā prakse un gūtie panākumi Covid-19 ierobežošanā. Jaunzēlandes panākumus noteica tas, ka bija izstrādāts **plāns**, katra iestāde **saprata savus uzdevumus** un visi iesaistītie bija **gatavi ātrai rīcībai**, saskaroties arī ar Covid-19 pandēmijas sākumu³⁴. Valdības un iestāžu koordinētā rīcība ļāva Jaunzēlandei sekmīgi ierobežot Covid-19 izplatību. Sākotnēji straujo Covid-19 izplatības pieaugumu Jaunzēlandē viena mēneša laikā izdevās pilnībā likvidēt un atgriezties pie normālas ikdienas dzīves un ekonomiskās darbības.

Gūtās mācības jeb ieteicamā rīcība turpmāk

- *Veicināt valsts, pašvaldību institūciju savstarpēju sadarbību iepirkumu veikšanā, lai novērstu sadrumstalotu (“katrs par sevi”) reakciju, lai saskaņotu krīzē veicamās darbības, mazinātu slogu iepirkumu veikšanā un izslēgtu savstarpējo konkurenci par ierobežotajiem resursiem.*
- *Pat situācijā, kad krīzes un katastrofu vadībai izstrādātie plāni nedarbojas, tomēr izstrādāts plāns ar skaidru atbildības sadalījumu un iepriekš atbildīgo institūciju gatavība ātrai un apņēmīgai rīcībai ir faktori, kas pozitīvi var ietekmēt valsts spēju sekmīgi tikt galā ar tik liela mēroga krīzi kā Covid-19. To pierāda Jaunzēlandes labās prakses piemērs.*

- *Valstī izveidota un reāli darboties spējīga valsts materiālo rezervju sistēma ir būtisks resurss krīzes pārvarēšanā. Jāpārvalda informācija par individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamību, t.i., cik daudz rezervju ir institūciju rīcībā, un jābūt izveidotai sistēmai pieprasījuma prognozēšanai krīzes apstākļos.*
- *Lai valdības centri sekmīgi īstenotu Covid-19 pandēmijas koordināciju, nepietiek tikai ar komandvadības centra izveidošanu politikas noteikšanai, lēmumu pieņemšanai un augsta līmeņa uzraudzības veikšanai, bet svarīga ir operatīvās koordinācijas nodrošināšana, pārtraugot rīcības plānus un tajos norādīto mērķu sasniegšanu, veicot un pārtraugot starpiestāžu koordināciju, sniedzot praktisku atbalstu u.c.*
- *Analizējot dažādu valstu pieredzi, kopīgie elementi, kas nav sekmējuši efektīvu koordinēšanu krīzes brīžos, ir šādi: (1) sarežģīti mehānismi; (2) jaunu struktūru izveidošana ar līdzīgām (dublējošām) funkcijām un atbildību ar jau esošām struktūrām. Tas apgrūtina koordināciju gan nozaru, gan valdības līmenī; (3) jaunu labās prakses, kompetences centru un institūciju izveidošana un koordinēšanas mehānismu (piemēram, piegādes struktūru u.c.) ieviešana vai pārvietošana uz citu nozari vai institūciju. Balstoties uz esošajām iestādēm, darbojas labāk jau izveidotie mehānismi.*

1. Individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājums ārkārtējo apstākļu kontekstā

Viens no Covid-19 izplatības situācijā risināmajiem jautājumiem ir **individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamība**. Turklāt tā ir svarīga ne tikai veselības aprūpes jomā strādājošajiem, kam ārstniecības procesā ir paaugstināts risks un tieša saskare ar inficētajām personām, bet Covid-19 izplatības ierobežošanai atbilstošu individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana ir svarīga arī citās nozarēs, piemēram, sociālās aprūpes pakalpojumu nodrošināšanā, izglītības iestādēs u.c. un sabiedrībā kopumā.

Latvijā kopš 2016.gada civilās aizsardzības sistēma ir decentralizēta³⁵. Par katra veida katastrofas pārvaldības koordinēšanu (preventīvo, gatavības, reaģēšanas, seku likvidēšanas, atjaunošanas pasākumu noteikšanu) ir noteiktas konkrētas atbildīgās ministrijas vai pašvaldības³⁶.

Civilās aizsardzības jomā pašvaldības darbojas pašvaldību sadarbības teritoriju ietvarā. Latvijā ir 36 pašvaldību sadarbības teritorijas, kurās ir izveidota pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija³⁷. Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija ir koordinējoša un konsultatīva institūcija³⁸. Tā patstāvīgi izstrādā civilās aizsardzības plānus u.tml.

Par katra veida katastrofas pārvaldības koordinēšanu ir noteikta atbildīgā ministrija. Saskaņā ar katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumiem³⁹ ar cilvēku infekcijas slimību epidēmijām saistītu katastrofu pārvaldību nodrošina Veselības ministrija. VUGD uzdevums ir vadīt, koordinēt un kontrolēt civilās aizsardzības sistēmas darbību⁴⁰.

Noslēdzot pārbaužu ciklu par individuālo aizsardzības līdzekļu iepirkumiem veselības, aizsardzības un iekšlietu resoros⁴¹, Valsts kontrole secināja⁴², ka par katastrofu pārvaldīšanu atbildīgajām institūcijām pirmās ārkārtējās situācijas laikā⁴³ nebija izveidojusies pietiekama izpratne par institūciju vajadzībām iegādājamo epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu apjomu.

Pēc pirmā ārkārtējās situācijas perioda beigām, 2020.gada jūnijā, stājās spēkā Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums un uz šā likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi Nr.380⁴⁴.

Minētajos dokumentos noteikti vairāki Covid-19 ierobežošanai svarīgi jautājumi, tostarp institūciju sadarbības principi.

Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un Ministru kabineta noteikumos Nr.380⁴⁵ noteikto:

- VAMOIC (no 2021.gada 1.janvāra Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centrs) veic individuālo aizsardzības līdzekļu, kā arī medicīnisko ierīču un minēto preču laboratorisko testēšanas pakalpojumu centralizētu iegādi⁴⁶;
- VUGD uztur prioritāro institūciju un vajadzību sarakstu⁴⁷. VUGD šādu sarakstu sagatavo, pamatojoties uz apgādes koordinators sniegto informāciju par iesaistīto institūciju vajadzībām⁴⁸.

Ministru kabineta noteikumos Nr.380⁴⁹ ir noteiktas centralizēti iegādājamo individuālo aizsardzības līdzekļu un medicīnisko ierīču kategorijas un apjoms.

Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un Ministru kabineta noteikumos Nr.380⁵⁰ ir sniegti skaidrojumi vairākiem jēdzieniem, kas tiek lietoti saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu plānošanu un iegādi, piemēram, iesaistītās institūcijas, prioritāro institūciju un vajadzību saraksts, apgādes koordinatori.

Iesaistītās institūcijas

VUGD uzturētajā sarakstā ir iekļautas “iesaistītās institūcijas”, kā arī tām nepieciešamo epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursu kategorijas un to apjoms⁵¹. Normatīvie akti noteic, ka “iesaistītās institūcijas” ir tādas institūcijas, kurām drošības apsvērumu dēļ ir nepieciešams nodrošināt īpašus epidemioloģiskās drošības apstākļus⁵².

Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otro daļu tās ir valsts iestādes, pašvaldību institūcijas un iestādes, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, biedrība “Latvijas Sarkanais Krusts”, reliģiskās savienības (baznīcas), Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām atbalsta izdalē iesaistītās partnerorganizācijas, ārstniecības iestādes, sociālās aprūpes centri, ģimenes ārstu prakses, farmaceiti un mikrobioloģijas references laboratorijas.

Prioritāro institūciju un vajadzību saraksts

Prioritāro institūciju un vajadzību saraksts tiek uzturēts un aktualizēts atbilstoši nepieciešamībai, pamatojoties uz apgādes koordinators pieprasījumu. Pieprasījumā norāda vajadzīgo individuālo aizsardzības līdzekļu un medicīnisko ierīču kategoriju, apjomu un izmantošanas mērķi, kā arī pamato to nepieciešamību⁵³.

Apgādes koordinatori

Apgādes koordinatori ir institūciju pārstāvji, kas apkopo informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai:

- pašvaldībās apgādes koordinators ir pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas sastāvā ietilpstošas pašvaldības vai tās noteiktas iestādes norīkota persona, kura apkopo iesaistīto institūciju sniegto informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai⁵⁴;

- valsts pārvaldes iestādēs apgādes koordinators ir nozares ministrijas vai tās noteiktas iestādes norīkota persona, kura apkopo iesaistīto institūciju sniegto informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai, kā arī veic citus uzdevumus⁵⁵.

2. Ar kādiem izaicinājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un iegādē saskārās pašvaldībās?

Atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā noteiktajam civilās aizsardzības sistēmas organizācijas pamatā ir teritoriju sadarbības princips. Civilās aizsardzības sistēmas struktūras teritoriālās pamatvienības ir novadi un republikas pilsētas⁵⁶.

Katrā pašvaldību sadarbības teritorijā ir izveidota civilās aizsardzības komisija – koordinējoša un konsultatīva institūcija starp tās sadarbības teritorijā esošajām pašvaldībām. Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas darbības mērķis ir koordinēt civilās aizsardzības pasākumus katastrofu un to draudu gadījumā, kā arī veicināt civilās aizsardzības jautājumu risināšanu⁵⁷.

Lai noskaidrotu, ar kādiem izaicinājumiem pašvaldības saskārās Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu nodrošinājumā, sagatavojot šo situācijas izpētes ziņojumu, tika noskaidrots to pašvaldību viedoklis, kuras veido sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas⁵⁸.

No kopumā 36 pašvaldību sadarbības teritorijām, kurās darbojas civilās aizsardzības komisijas, viedoklis tika saņemts no 29 pašvaldību sadarbības teritorijām.

Epidemioloģiskai drošībai vajadzīgo resursu nodrošināšanā centralizēti sniegtais atbalsts varēja norisināties agrāk un lielākā mērā.

Pašvaldību izaicinājumi bija saistīti ar Covid-19 infekcijas izplatības neparedzamību, kā arī ar to, ka pašvaldībām un to iestādēm individuāli bija jārod risinājumi Covid-19 izraisītajā epidemioloģiskajā situācijā. Pašvaldības atzīst, ka **valsts centralizētie resursi** pašvaldību atbalstam varēja tikt iesaistīti lielākā mērā un savlaicīgāk.

Pašvaldību viedoklis

- *Valsts organizētā centralizētā apgāde ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem notika ļoti vēlu. Plānot ir grūti, jo situācija mainās ik dienu. Gribētos, lai valsts šādās situācijās nodrošina ar nepieciešamajiem resursiem.*

Lai gan bija pieejamas kompetento institūciju (VUGD, Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC), Iepirkumu uzraudzības birojs u.c.) publiskotas norādes par institūciju nepieciešamo rīcību Covid-19 ierobežošanai, tomēr tās bija tikai vispārīgs orientieris epidemioloģiskās drošības situācijā, kura bija jauna pat veselības aprūpes speciālistiem un kurā nepieciešamas specifiskas, ar veselības aprūpi saistītas zināšanas. Jo īpaši Covid-19 krīzes sākumposmā, 2020.gada pavasarī, pašvaldības saskārās ar grūtībām efektīvi veikt epidemioloģiskās drošības pasākumus, jo tām **trūka šādu specifisku zināšanu**.

Pašvaldību viedoklis

- *Maz informācijas par šīs slimības bīstamību un izplatību (nodošanu no viena indivīda otram), kas arī traucēja koncentrēties uz noteiktu aizsarglīdzekļu iepirkšanu, kā arī koordinēt nepieciešamo aizsarglīdzekļu iepirkšanu. Maz informācijas par rezervju plānošanu.*

Kā jau iepriekš šajā ziņojumā minēts, ārkārtējās situācijas laikā notiekošais, Valsts kontroles ieskatā, izgaismoja Latvijas civilās aizsardzības sistēmas vājās vietas. Covid-19 infekcijas epidemioloģiskajā situācijā nav saskatāmas priekšrocības kopš 2016.gada izveidotajai decentralizētai civilās aizsardzības sistēmai. **Decentralizēta** katastrofu pārvaldība izpaužas pašvaldību sadarbības teritoriju sniegtajās atbildēs, norādot, ka saistībā ar Covid-19 izplatības mazināšanas pasākumiem par resursu plānošanu, pietiekamību un vajadzību nodrošināšanu atbildīga ir **katra pašvaldība un katra institūcija**.

Kā liecina pašvaldību sniegtā informācija, tām pietrūka centralizēti sniegtu **vadlīniju** un laikus īstenotas centralizētas apgādes ar nepieciešamajiem līdzekļiem, lai katrai pašvaldībai un institūcijai individuāli nebūtu jāiedziļinās epidemioloģiskās situācijas specifikā.

Pašvaldību viedoklis

- *Pietrūka valstiski izstrādāto vadlīniju, rekomendāciju, algoritmu. Biežie ieviestie grozījumi individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas prasībām apgrūtina laicīgi saplānot pietiekošā daudzumā rezerves.*

Daļa no izaicinājumiem, ar kuriem saskārās pašvaldības, ir atklāta iepriekš Valsts kontroles veiktajās pārbaudēs par veselības un aizsardzības resoru veiktajiem iepirkumiem⁵⁹ (preču trūkums tirgū, straujās cenu pieaugums, preču kvalitātes atbilstības novērtēšana u.c.), tomēr ir problēmas, kas ir raksturīgas tieši pašvaldībām, piemēram, **grūtības pārzināt** preces, kas ikdienā nav pašvaldību dienaskārtībā, preču derīguma termiņa un uzglabāšanas jautājumi, publisko iepirkumu regulējuma piemērošana u.c.

Pašvaldību viedoklis

- *Grūti plānot, jo situācija valstī mainās gandrīz vai ik dienas, kā arī vairumā precēm derīguma termiņš ir 1–2 gadi, kas nozīmē, ka arī uzglabāt un taupīt ilgstoši priekšdienām tos tāpat nevarēs.*
- *Sākotnēji nebija pieredzes un zināšanu, kāda veida līdzekļi ir visatbilstošākie, piemēram, kāda veida dezinfekcijas līdzekļus ekonomiski visizdevīgāk iegādāties grīdām (lielām virsmām), mazām virsmām (rokturi, galdi) un rokām, lai tie atbilstu prasībām. Kā arī kopumā informācijas apkopošanas, resursu plānošanas, pirkumu un līdzekļu norakstīšanas process ir prasījis ievērojamu cilvēkresursu.*

Izpratne par iesaistītajām institūcijām ir atšķirīga. Tas varēja ietekmēt centralizēti sniegto atbalstu ar epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamajiem resursiem visām institūcijām, kam tas bija nepieciešams.

Normatīvie akti noteic, ka “iesaistītās institūcijas” ir tādas institūcijas, kurām drošības apsvērumu dēļ ir nepieciešams nodrošināt īpašus epidemioloģiskās drošības apstākļus⁶⁰.

Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otro daļu iesaistītās institūcijas ir valsts iestādes, pašvaldību institūcijas un iestādes, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, biedrība “Latvijas Sarkanais Krusts”, reliģiskās savienības (baznīcas), Eiropas atbalsta fonda vistrucīgākajām personām atbalsta izdalē iesaistītās partnerorganizācijas, ārstniecības iestādes, sociālās aprūpes centri, ģimenes ārstu prakses, farmaceiti un mikrobioloģijas references laboratorijas.

Normatīvie akti⁶¹ nekonkretizē, kuras ir iesaistītās institūcijas, vien nosaka vispārīgi: institūcijas, kuras iekļautas prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā un kurām drošības apsvērumu dēļ ir nepieciešams nodrošināt īpašus epidemioloģiskās drošības apstākļus⁶². Tas, kuras institūcijas tiek uzskatītas par iesaistītajām, ir atkarīgs no katra resora un pašvaldības izpratnes. Taču, ja institūcija nav apzināta kā iesaistītā, tā netiek ietverta VUGD uzturētajā prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā⁶³ attiecībā uz epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošināšanu, un tas var ietekmēt centralizēti sniegto atbalstu ar epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamajiem resursiem.

Saskaņā ar pašvaldību sniegto informāciju, piemēram, Rēzeknes sadarbības teritorijā ir 218 iesaistītās institūcijas, Talsu sadarbības teritorijā – 69, Baldones sadarbības teritorijā – 27, Ventspils sadarbības teritorijā – 25, Jūrmalas sadarbības teritorijā – ap 40 iesaistīto institūciju. Kā liecina pašvaldību sniegtā informācija, iesaistīto institūciju skaits pašvaldību sadarbības teritorijās ir dažāds, atkarībā no sadarbības teritorijas lieluma u.c. faktoriem.

Pašvaldību sniegtās atbildes liecina, ka vairumā gadījumu pašvaldības izvērtēja savu iestāžu darbības specifiku un noteica, ka “iesaistītās institūcijas” ir tās, kuras klātienē apkalpo apmeklētājus, izglītības iestādes, sociālās aprūpes centri u.tml. Attiecīgi šīs iestādes tika iekļautas prioritāro institūciju sarakstā un to individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu vajadzības tika apzinātas un šī informācija nodota VUGD.

Pašvaldību viedoklis

- *Kā prioritāri svarīgākās institūcijas ir tās, kas turpina pakalpojumu sniegšanu klātienē.*

Tomēr visām pašvaldībām nav vienotas izpratnes par to, kuras institūcijas ir uzskatāmas par iesaistītajām institūcijām atbilstoši Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības regulējumā⁶⁴ noteiktajam. Dažu pašvaldību izpratne un īstenotā pieeja ir atšķirīga:

- pašvaldības par iesaistītajām institūcijām uzskatīja pilnīgi visas pašvaldību teritorijā esošās institūcijas;
- pašvaldības pašas noteica iesaistītās institūcijas, bet atsevišķos gadījumos prioritāro institūciju sarakstā tika iekļautas arī pēc pašu institūciju iniciatīvas;

- ir pašvaldības, kas nav detalizētāk noteikušas kārtību iesaistīto institūciju noteikšanai, vien norādījušas, ka iesaistītās institūcijas ir tās, kas ir normatīvajos aktos norādītas (lai gan normatīvajos aktos tās ir noteiktas vispārīgi).

Pašvaldību viedoklis

- *Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai ir nepieciešami visām pašvaldību sadarbības teritorijā esošām institūcijām. Līdz ar to visas pašvaldību iestādes un struktūrvienības ir “iesaistītās institūcijas”.*
- *Ikvienu institūciju, kas atsaucās un iesniedza informāciju par vajadzībām, tika nodrošināta ar nepieciešamajiem līdzekļiem.*
- *Neviena institūcija pati neizrāda iniciatīvu.*
- *Ja Ministru kabinets lemj, tad tās arī kļūst par iesaistītām institūcijām. Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrajā daļā noteiktās iestādes.*

Attiecībā uz epidemioloģiskās drošības resursu plānošanu iesaistītās institūcijas atsevišķās pašvaldību sadarbības teritorijās ir prioritizētas. Prioritāte noteikta atbilstoši institūciju darbības jomai, jo īpaši tām, kurām ir intensīva saskare ar apmeklētājiem, klientiem.

Pašvaldību noteiktās prioritātes ir šādas: veselības aprūpes iestādes, sociālās aprūpes iestādes, izglītības iestādes, bāriņtiesa, pašvaldības policija, pašvaldībās klientu apkalpošanas centri.

Pašvaldību viedoklis

- *Kā labo praksi varam minēt Siguldas sadarbības teritorijā noteiktos kritērijus: (1) darba uzdevumu pildīšanas laikā, darbinieks, regulāri kontaktējas ar citām personām, tai skaitā, iespējams, ar inficētu personu; (2) nav iespējas nodrošināt izvairīšanos no tuva kontakta ar cilvēkiem, kuriem ir akūtas elpceļu infekcijas simptomi vai kuri iespējami ir inficēti (netiek ievērota divu metru fiziskā distancēšanās); (3) darba uzdevumu pildīšanas laikā nav iespējams izveidot aizsargbarjeras. Nodarbināto aizsardzībai izmantojami individuālie aizsardzības līdzekļi; (4) nav iespējas nodrošināt regulāru roku mazgāšanu ar ziepēm, jāizmanto roku dezinfekcijas līdzeklis; (5) jāveic biežāka virsmu dezinfekcija vietām, kur regulāri pieskaras citas personas (autotransporta salons, rokturi u.c.).*

Attiecībā uz jautājumu par to, vai iesaistītās institūcijas būtu jāprioritizē un jānosaka prioritāri vissvarīgākās institūcijas, pašvaldībās pieeja ir bijusi atšķirīga. Ir pašvaldības, kuru institūcijas netika prioritizētas, jo, piemēram, to skaits ir neliels vai arī tās uzskatīja, ka jautājums vispār neattiecas uz pašvaldību un ir VUGD kompetencē noteikt prioritāri svarīgākās iesaistītās institūcijas.

Pašvaldību viedoklis

- *Iesaistītās institūcijas netiek prioritizētas. Sadarbība notiek ar visām institūcijām vienādi.*

- *Prioritāro institūciju sarakstu jautājums, pašvaldības vērtējumā, pēc būtības ir VUGD kompetence. Pašvaldībai nav informācijas par iesaistīto institūciju prioritizēšanu.*
- *VUGD neizpauž “iesaistīto institūciju” sarakstu. Tāpat nav zināms, pēc kādiem kritērijiem saraksts sastādīts un prioritizēts.*

Pašvaldību teritorijās atrodas valsts pārvaldes iestādes, piemēram, valsts aprūpes centri vai izglītības iestādes. Tādēļ noskaidrojām pašvaldību sadarbības modeli gadījumā, ja pašvaldību sadarbības teritorijā atrodas valsts iestādes (piemēram, valsts sociālās aprūpes centri, valsts izglītības iestādes, valsts ārstniecības iestādes), t.i., kādā mērā pašvaldībām norisinājās sadarbība ar šīm iestādēm individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu plānošanā un iegādē. Līdzīgi kā par citiem jautājumiem, arī attiecībā uz sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm pašvaldībās pieeja ir atšķirīga.

Vairākums pašvaldību norādīja, ka nav nekādas sadarbības ar pašvaldību teritorijā esošajām valsts iestādēm un tās atrodas savu ministriju pakļautībā, piemēram, valsts sociālās aprūpes centru apgādi ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem koordinē Labklājības ministrija.

Pašvaldību viedoklis

- *Nav nekādas sadarbības ar pašvaldību teritorijā esošajām valsts iestādēm.*
- *Valsts iestādes nav pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas kompetence.*

Taču ir arī cita veida sadarbības pieredze, piemēram, pašvaldībās ir izstrādāts darbības plāns un šo valsts iestāžu vajadzības arī ir pašvaldību redzeslokā (piemēram, Krāslavas novada un Dagdas novada sadarbības teritorijā) u.tml.

Pašvaldību viedoklis

- *Sadarbojas, apmainās ar informāciju. Pašvaldība sazinās, bet neorganizē apgādi.*
- *Palīdzēja izdalīt Nacionālā veselības dienesta piešķirtos aizsarglīdzekļus pašvaldības teritorijā esošajām veselības aprūpes institūcijām.*
- *Iekļauj vajadzību sarakstā. Pašvaldības teritorijā atrodas speciālā internātskola.*
- *Uzklausa, apzina situāciju katrā iestādē, bet secināja, ka pēc likuma šīm iestādēm pašām ir jāapkopo savas vajadzības un pašām ir jāatbild par saviem krājumiem, to iegādi un izlietojumu.*
- *Valsts iestādes pašas kontrolē drošību, bet, ja ir vajadzīga pašvaldības palīdzība, tā iespēju robežās tiek nodrošināta.*

Resursu plānošanā trūka skaidru un vienotu vadlīniju. Informācija bija iegūstama, bet tā bija sadrumstalota pa dažādiem informācijas avotiem un sākuma posmā tika sniegta novēloti.

Par individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu vajadzību plānošanu pašvaldības puda viedokli, ka trūka vadlīniju. Pat pašvaldību civilās aizsardzības komisijām nebija skaidrs, kā rīkoties Covid-19 infekcijas izplatības situācijā, jo īpaši Covid-19 krīzes sākumposmā. Pašvaldības atzina, ka 2020.gada otrajā pusē bija vairāk sagatavotas, jo bija uzkrāta informācija.

Pašvaldību viedoklis

- *Covid-19 krīzes sākumposmā, martā, aprīlī, tas visiem bija kā pārsteiguma moments, ka šāda situācija var izveidoties. Pašreiz (novembrī) situācija ir apzināta un lielākā daļa ir gatava seku novēršanai.*
- *Sākot ar 2020.gada maiju, jau bija pieredze, līdz ar to bija vieglāk saprast un apzināt katras iestādes vajadzības. Rudenī, šķiet, ka skaidrāk, jo jau zināja, ar ko nākas saskarties.*

Pašvaldību sniegtā informācija liecina, ka, plānojot epidemioloģiskai drošībai nepieciešamos resursus, tās savā darbā izmantojušas visus pieejamos informācijas avotus: VUGD norādes, SPKC un Veselības ministrijas publiskoto informāciju.

Pašvaldību viedoklis

- *Piemēram, Tukuma sadarbības teritorijā, plānojot epidemioloģiskai drošībai nepieciešamos resursus, tika izmantota publiski pieejamā informācija: Iepirkumu uzraudzības biroja skaidrojums par iepirkumu veikšanu ārkārtējo apstākļu novēršanai (08.04.2020.), SPKC publikācija "Tīrīšana un dezinfekcija" (09.04.2020.) un cita SPKC, Veselības ministrijas, Latvijas Pašvaldību savienības un VUGD publiski sniegtā informācija, piemēram, nosakot skolām eksāmeniem un konsultācijām vajadzīgo līdzekļu daudzumu.*

Tomēr šo informāciju nevar uzskatīt par skaidrām vadlīnijām. Atrast informāciju nebija vienkārši, pašvaldībām nācās orientēties informācijas gūzmā un krietni papūlēties, lai to atrastu. Tāpat bija šaubas, vai šī informācija var būt noderīga pašvaldībās praktisku jautājumu risināšanā, sākot ar iepirkumu organizēšanu ārkārtējās situācijas apstākļos un beidzot ar specifiskām medicīniska rakstura prasībām.

Institūciju apgādes koordinatori VUGD 2020.gada 23.aprīlī nosūtīja⁶⁵ Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta sagatavotās vadlīnijas "Racionāla individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana koronavīrusa slimības (COVID-19) gadījumā"⁶⁶. Izvērtējot minēto vadlīniju saturu, secināms, ka vadlīnijas attiecināmas uz veselības aprūpes darbiniekiem stacionāra un ambulatorās palīdzības telpās, aprūpētājiem mājas apstākļos, kuri ir ciešā kontaktā ar Covid-19 pacientu vai kuri veic Covid-19 pacienta aprūpi, kā arī uz personālu robežšķērsošanas vietās un epidemiologiem. Pašvaldību institūciju vajadzībām šādas vadlīnijas nebija īsti piemērotas.

Saskaņā ar Covid-19 izplatības pārvaldības likumu⁶⁷ VUGD uztur prioritāro institūciju un vajadzību sarakstu. VUGD nebija pienākuma noteikt vadlīnijas individuālo aizsardzības līdzekļu plānošanai, taču šādas vadlīnijas būtu veicinājušas vienotu izpratni. Uz jautājumu par to, vai no VUGD ir saņemtas kādas vadlīnijas, rekomendācijas vai algoritms epidemioloģisko resursu plānošanai, pašvaldības sniedza atbildi, ka Covid-19 situācijas sākumposmā VUGD atsūtīja saiti uz Veselības ministrijas tīmekļvietni, kur atrodas masku lietošanas instrukcija, kā arī notika attālināts informatīvs seminārs un informāciju par resursu

plānošanu VUGD sūtīja elektroniski. Vienlaikus citas pašvaldības sniedza atbildi, ka vadlīniju nebija, jo VUGD nav ar pandēmiju saistītas katastrofas pārvaldītājs.

Pašvaldību viedoklis

- *Nav tādu vadlīniju, katrs izlīdzas ar informācijas avotiem, kādus atrod.*
- *Par aprēķināmo skaitu masku darbiniekam nedēļā nebija īstu norāžu, vienīgi bija uzdevums “aprēķiniet nepieciešamo masku un dezinfekcijas līdzekļu patēriņu nedēļā”, kas nebija precīzs aprēķins. Individuālos aizsardzības līdzekļus lietoja ļoti saudzīgi (viena maska dienā uz personu). Trūka skaidru vadlīniju no ministriju un VUGD puses. Pašlaik apmēram ir skaidrs, cik higiēnisko masku dienā būtu jāpatērē (2–3 gab.) vienai personai, kas netiek īstenots, jo nav tāda masku apjoma. Reāli ir viena higiēniskā maska dienā vai arī daudzreizlietojamās (mazgājamās) auduma maskas.*
- *Laika periodā no marta līdz aprīlim individuālos aizsardzības līdzekļus plānoja, balstoties uz savu izpratni, iesaistoties pašvaldības darba drošības speciālistam. Apjoms tika plānots atkarībā no iestādē esošā cilvēku skaita.*
- *Sākumā (martā, aprīlī) vadlīniju nebija, tad paši meklēja informāciju SPKC mājaslapā un atrada aptuvenu informāciju, cik bieži jāmaina sejas maskas, jādezinficē virsmas u.tml.*
- *Plānoja, balstoties uz mediķu ieteikumiem.*
- *Resursu plānošanai nav piedāvātas vadlīnijas. Tika saņemta VUGD informācija vēstules formā.*

Trūka informācijas par institūciju rīcībā esošajiem resursiem un to pietiekamību. Apgādes koordinātoru loma tika definēta sašaurināti, t.i., apkopot informācijas pieprasījumus, bet nebija noteikts pienākums tos saturiski izvērtēt.

Apgādes koordinātori ir institūciju pārstāvji, kas apkopo informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai. Pašvaldībās apgādes koordinātors ir pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas sastāvā ietilpstoša pašvaldības vai tās noteiktas iestādes norīkota persona, kura apkopo iesaistīto institūciju sniegto informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai⁶⁸. No apgādes koordinātoru darbības ir atkarīgs tas, kādu informāciju par epidemioloģiskai drošībai nepieciešamajiem resursiem saņem VUGD, un tālāk tā tiek iesniegta centralizēto iepirkumu veikšanai VAMOIC (no 01.01.2021. Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centram).

Pašvaldību pieeja, nosakot par epidemioloģiskai drošībai vajadzīgo resursu plānošanu atbildīgās personas, kas pilda apgādes koordinātoru funkcijas pašvaldību sadarbības teritorijā, ir atšķirīga.

Kā liecina pašvaldību sadarbības teritoriju sniegtā informācija, visbiežāk par apgādes koordinātoriem pašvaldībās ir iecelti saimnieciskās nodaļas speciālisti, kas atbild par materiāltehnisko nodrošinājumu, kā arī darba aizsardzības un civilās aizsardzības speciālisti. Tomēr ir pašvaldību sadarbības teritorijas, kurās

apgādes koordinatori ir citu amata pienākumu veicēji, piemēram, novada ugunsdzēsības dienesta vadītājs, domes uzņēmējdarbības veicināšanas speciālists, domes projektu vadītājs, īpašumu pārraudzības struktūrvienības vadītājs u.c.

Pašvaldību sadarbības teritorijas apgādes koordinatoriem nav izvirzītas kādas īpašas kvalifikācijas prasības. Divas pašvaldību sadarbības teritorijas norāda, ka apgādes koordinatoriem ir zināšanas civilās aizsardzības jomā (ir apmācība). Viena pašvaldību sadarbības teritorija norāda, ka apgādes koordinators *nav izvirzītas nekādas prasības, vienīgi tas, ka maksimāli jānodrošina visu iestāžu vajadzības, lai darbs neapstātos un visi darbinieki būtu maksimāli pasargāti no saskarsmes ar vīrusu.*

Pašvaldību sadarbības teritorijās apgādes koordinatori ir tās personas, kas apkopo no iestādēm saņemto informāciju par vajadzībām, nosūta šo informāciju VUGD un pašvaldību sadarbības teritoriju vārdā ir tiesīgas saņemt individuālos aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus no VAMOIC.

Pašvaldību viedoklis

- *Piemēram, Siguldas sadarbības teritorijas apgādes koordinators pienākumi.*
  - *Apzināt, apkopot un norādīt iekļauto pašvaldību un iestāžu rīcībā esošos un vienas nedēļas ietvaros nepieciešamos individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu daudzumus.*
  - *Katras nedēļas pirmdienā aizpildīt VUGD aptaujas anketu, iekļaujot visus sadarbības teritorijai nepieciešamos un esošos resursus.*
  - *Saņemt un sadalīt Siguldas sadarbības teritorijai paredzētos individuālos aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus pašvaldībām. Grāmatvedības attaisnojuma dokumentus par saņemtajiem un nodotajiem līdzekļiem iesniegt Siguldas novada pašvaldības Finanšu pārvaldē.*

Pašvaldību sadarbības teritorijā esošās institūcijas ir informētas par apgādes koordinators. Informācija saziņai nav pieejama publiski, izņemot divas pašvaldību sadarbības teritorijas, kas norādīja, ka informācija par apgādes koordinators ir pieejama pašvaldību mājaslapā. Pašvaldības ir norādījušas, ka apgādes koordinators kontaktinformācija ir pieejama un publicēta iekšējai lietošanai paredzētajās informācijas un dokumentu aprites sistēmās. Apgādes koordinators elektroniski sazinās ar iestādēm.

Pašvaldību viedoklis

- *Saulkrastu sadarbības teritorijas esošās institūcijas ir informētas par apgādes koordinators. Tika izsūtīta informācija e-vēstulēs. Informācija par apgādes koordinators kontaktiem ir pieejama Saulkrastu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nolikumā, un apgādes koordinators kontakti tika nosūtīti e-vēstulēs pašvaldību pārstāvjiem, kuri ir pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas locekļi.*

Attiecībā par to, vai apgādes koordinators ir informācija par institūciju rīcībā esošajiem resursiem un to pietiekamību, situācija ir atšķirīga. Daļa pašvaldību sadarbības teritoriju atzina, ka apgādes koordinators nav informācijas par institūciju rīcībā esošajiem resursiem un to pietiekamību, norādot, ka institūcijas resursus plāno un pārrauga patstāvīgi. Savukārt citas pašvaldību sadarbības teritorijas ir norādījušas, ka koordinators nākas apkopot minēto informāciju, piemēram, pēc VUGD struktūrvienības Civilās

aizsardzības pārvaldes pieprasījuma, līdz ar to informācija par institūciju rīcībā esošajiem resursiem periodiski tiek apkopota. Šādā gadījumā koordinators pieprasa informāciju no pašvaldību sadarbības teritorijā ietilpstošajām pašvaldībām, kā arī pēc tam apkopo iegūtos datus un nosūta atbildi VUGD Civilās aizsardzības pārvaldei.

Pašvaldību viedoklis

- *Nē, apgādes koordinators neapkopo informāciju par institūciju rīcībā esošajiem resursiem un to pietiekamību. Tā ir katras pašvaldības kompetence.*
- *Informācija par institūciju rīcībā esošajiem resursiem tiek periodiski apkopota, jo apgādes koordinators par šo informāciju jāziņo VUGD un novada pašvaldības vadībai.*
- *Apgādes koordinators vienu reizi divās nedēļās apkopo informāciju, par to informē Civilās aizsardzības komisijas vadītāju un informāciju iesniedz VUGD.*
- *Apgādes koordinators nav uzdevums saturiski novērtēt vai analizēt saņemto informāciju. Apgādes koordinators apkopo saņemto informāciju un pārsūta VUGD.*
- *Apgādes koordinators apkopo saņemto informāciju un savu iespēju un zināšanu ietvaros arī pievērš uzmanību pieprasītajam apjomam, lai nerastos situācija, kad ir pieļauta kāda kļūda.*
- *Apgādes koordinators vērtē iestāžu pieprasīto daudzumu kopā ar pašvaldības darba drošības speciālistu, sazinās ar institūcijām, vajadzības gadījumā noskaidro papildu informāciju.*

Sniegtās atbildes liecina, ka nevienā no pašvaldībām apgādes koordinators nav saturiski jānovērtē vai jāanalizē saņemtā informācija par institūciju pieprasītajiem resursiem. Tomēr ir daži izņēmumi, un pašvaldību sadarbības teritorijās apgādes koordinators ir iedziļinājies pieprasījumos, kas saņemti no iestādēm.

Pašvaldību viedoklis

- *Covid-19 krīzes sākumperiodā, kad bija vairāk neskaidrību par līdzekļu veidiem un vajadzībām, apgādes koordinators analizēja no institūcijām saņemto informāciju atbilstoši ieteicamiem principiem, vadlīnijām u.tml. Savukārt gada otrajā pusē, kad iesaistītās iestādes ir ieguvušas zināmu pieredzi un labāk apzina savas vajadzības un pieejamo aizsarglīdzekļu klāstu, apgādes koordinators ir nepieciešams mazāk iesaistīties, lai novērtētu vajadzības un krājumu pietiekamību.*
- *Smiltenes sadarbības teritorijā epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu analīze notiek sadarbībā ar pašvaldībā izveidoto Ārkārtas situācijas vadības darba grupu.*

3. Ar kādiem izaicinājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un iegādē saskārās valsts pārvaldes institūcijas?

Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un uz šā likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos Nr.380⁶⁹ noteikta arī nozaru ministriju loma Covid-19 ierobežošanas pasākumu īstenošanā.

VUGD uzturētajā prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā pēc attiecīgās ministrijas priekšlikuma tiek iekļautas valsts iestādes un valsts kapitālsabiedrības⁷⁰. VUGD saņem informāciju no apgādes koordinatoriem. Apgādes koordinators ir nozares ministrijas vai tās noteiktas iestādes norīkota persona, kura apkopo iesaistīto institūciju sniegto informāciju par nepieciešamajiem resursiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai, kā arī veic citus uzdevumus⁷¹.

Lai noskaidrotu, ar kādiem izaicinājumiem nozaru ministrijas saskārās Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu nodrošinājumā, sagatavojot starpziņojumu, tika noskaidrots 12 nozaru ministriju viedoklis, izņemot Veselības ministriju.

Ministriju sniegtais viedoklis liecina, ka vairumā gadījumu nozares ministriju lielākie izaicinājumi bija saistīti ar **informācijas un vienotas izpratnes trūkumu**, ierobežotām iespējām iegādāties vajadzīgā veida un kvalitātes preces un piegādes termiņu kavēšanos u.c. Neraugoties uz minētajiem izaicinājumiem, piemēram, Tieslietu ministrija ir norādījusi, ka, *institūcijām pieliekot papildu pūles, kritiskas situācijas netika pieļautas, tomēr tas radīja būtisku papildu slogu iestādēm*.

Ministriju viedoklis

- *Pavasārī (martā) bija grūtības iegādāties jebkādu individuālo aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus, jo daudzviet tie nebija pieejami.*
- *Sākotnēji bija grūtības atrast piegādātājus, kā arī bija jārēķinās ar cenu pieaugumu.*
- *Pirmās ārkārtējās situācijas laikā individuālo aizsardzības līdzekļu piegādes nebija prognozējamas ne laika, ne sortimenta ziņā, kas neļāva apgādājamajiem paļauties uz centralizēto sistēmu.*
- *Ārkārtējās situācijas sākumā nebija atbilstošu normatīvo aktu, nebija skaidra situācija un tas, kā rīkoties šādā situācijā, tāpat bija psiholoģiskā slodze, bija ierobežots sortiments, apšaubāma kvalitāte un neadekvāta cena, iegādājoties dezinfekcijas līdzekļus, trūka informācijas par individuālo aizsardzības līdzekļu izdali, izmantojot centralizētās apgādes sistēmas sniegtās iespējas.*
- *Informācijas trūkums attiecībā uz vienotu izpratni par epidemioloģiskās drošības pasākumu nodrošināšanu iestādēs, t.sk. uzliesmojumu gadījumos.*
- *Vienota standarta valsts līmenī neesamība. Nekonsekvence lēmumos. Pašu preču nepieejamība sākumposmā.*
- *Laika posmā no marta līdz maijam galvenās problēmas bija individuālo aizsarglīdzekļu trūkums tirgū, ārkārtējās situācijas laikā piegāžu termiņu kavējumi, iepirkumu dokumentācijas noformēšana pēc iespējas īsākā laikā, ņemot vērā Publisko iepirkumu likuma prasības.*

- *Krīzes sākumposmā informācijas apmaiņa un komunikācija pamatā notika operatīvā līmenī un reaģējoši, tomēr sadarbībā ar VUGD un padotības iestādēm informācijas sagatavošanu pieprasītajā veidā izdevās nodrošināt pietiekamā ātrumā un apjomā. Lielākā daļa no krīzes sākumposmā sagatavotajiem resursu pieprasījumiem tika saņemti 2020.gada 30.jūlijā.*

Līdzīgi kā ir norādījušas pašvaldības, arī ministrijas un to padotības iestādes saskārās ar atšķirīgu izpratni par iesaistīto institūciju noteikšanu, vienotu vadlīniju trūkumu un neskaidriem principiem epidemioloģiskās drošības resursu plānošanā u.c.

Arī ministrijās apgādes koordinatoriem nav noteiktas īpašas kvalifikācijas prasības, un par apgādes koordinatoriem tika iecelti visdažādāko amatu veicēji: valsts sekretāra vietnieks, departamenta direktora vietnieks, nodaļas vadītājs, vecākais referents, vecākais eksperts u.c. Kādā no ministrijām nav iecelts viens galvenais apgādes koordinators, bet tie ir iecelti katrā padotības iestādē.

Centralizētās iegādes kavējās un nenodrošināja visus nepieciešamos resursus. Gada otrajā pusē situācija nodrošinājuma jomā stabilizējās.

Attiecībā uz resursu pietiekamību ministrijas sniedza viedokli, ka Covid-19 krīzes sākumposmā no 2020.gada marta līdz maijam individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu resursi nebija pietiekamā daudzumā – nebija pieejamas sejas maskas, un bija ļoti ierobežoti pieejami dezinfekcijas līdzekļi. Centralizēti VAMOIC organizētās iegādes kavējās, un piegāde iestādēm tika uzsākta maijā un tad turpinājās līdz 30.jūlijam. Pēc tam centralizēti sagādātos resursus iestādes turpināja saņemt novembrī.

Covid-19 krīzes sākumposmā apgādi ar epidemioloģiskai drošībai nepieciešamajiem resursiem centralizēti nodrošināja VAMOIC.

No centralizēti VAMOIC iegādātajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem vajadzīgās preces ir saņēmušas visas nozaru ministrijas, izņemot Satiksmes ministriju. Satiksmes ministrija norāda, ka ministrijas padotības iestādes un kapitālsabiedrības nav tieši iesaistītas epidemioloģisko draudu novēršanā, līdz ar to institūcijas pašas nodrošina epidemioloģiskās drošības resursu iegādi.

Ministriju sniegtais viedoklis liecina, ka kopumā institūcijas tika centralizēti apgādātas ar vajadzīgajiem resursiem, t.i., pieprasījumi tika izpildīti vai izpildīti daļēji. Neviens no ministrijām nenorādīja, ka nebūtu saņēmušas centralizēti pieprasītos epidemioloģiskai drošībai nepieciešamos līdzekļus, lai gan tos pieprasīja.

Ministriju viedoklis

- *Jā, viss ir saņemts pilnā apmērā.*
- *Eksāmenu norisei nepieciešamie līdzekļi tika saņemti pilnā apmērā.*

- *Nepieciešamie pieprasījumi pārsvarā tika izpildīti. Tomēr bija zināmas problēmas gadījumos, kad tika pieprasīts neliels apjoms, kas ir mazāks nekā standarta iepakojums.*
- *Pieprasījumi tika daļēji apmierināti.*
- *Piegādes nenotika vienlaicīgi, atvedot pieprasītos resursus, bet kopumā pieprasījums tika izpildīts.*
- *Pieprasītās preces, kuru pieejamību pēc VAMOIC sniegtās informācijas bija iespējams nodrošināt, ir tikušas saņemtas pamatā pilnā apmērā.*

Ministrijas un to padotības iestādes arī decentralizēti iegādājās dažāda sortimenta epidemioloģiskās drošības līdzekļus, līdz ar to katrs resurs veltīja pūles nepieciešamo resursu sagādāšanā un iepirkumu veikšanā.

Nepaļaujoties tikai uz centralizēto apgādes sistēmu, ministriju resoru iestādes pašas veica nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādi. Iestādēm steidzami bija nepieciešami individuālie aizsardzības līdzekļi laikā, kad centralizēti pasūtītās preces vēl nebija piegādātas.

Ministriju viedoklis

- *Centralizēti veiktais pasūtījums pilnībā nenodrošināja visas vajadzības pēc ārkārtējās situācijas beigām, sākot ar augusta mēnesi.*
- *Pirmie individuālie aizsardzības līdzekļi tika piegādāti ar pusotra mēneša nokavēšanos pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas (t.i., maija vidū).*
- *Bija steidzama nepieciešamība iestādēm nodrošināt darbinieku epidemioloģisko drošību. Turklāt prioritāro iestāžu pieteiktās vajadzības netika apmierinātas (arī pirmās ārkārtējās situācijas laikā).*
- *Lielāko daļu sākotnēji pieprasīto individuālo aizsardzības līdzekļu no VAMOIC ministrijas apgādes koordinators saņēma 30.07.2020. Līdz tam laikam atsevišķas iestādes elektroniskajā iepirkumu sistēmā pašas jau bija iegādājušās vajadzīgos līdzekļus (piemēram, cimdus, sejas aizsargvairokus).*
- *Sākotnēji individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu nodrošinājums tika veikts centralizēti no VAMOIC. Pēc pirmās ārkārtējās situācijas tika saņemta informācija no VAMOIC, ka iestādēm pašām ir jāveido triju mēnešu krājumi, no VUGD iespējams saņemt individuālos aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus tikai gadījumā, ja objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams iestādei pašai veikt iegādi.*

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas 2020.gada 17.augusta sēdē tika nolemts⁷², ka pēc 15.septembra VAMOIC vairs nenodrošina centralizēti iegādāto resursu izsniegšanu, resursu iegādes jāveic pašām iestādēm.

Tas nozīmē, ka, sākot ar 2020.gada augustu, dezinfekcijas līdzekļu un individuālo aizsardzības līdzekļu iegādi veic institūcijas pašas. Individuālie aizsardzības līdzekļi institūcijām bija jāiegādājas decentralizēti. Krājumi jāveido diviem mēnešiem. VUGD nosūtīja iestādēm informatīvu vēstuli par turpmāko kārtību individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošināšanā.

Ministriju viedoklis

- *No VUGD 27.08.2020. saņemtā vēstule Nr.22-1.22/1328 noteica, ka pēc 15.09.2020. VAMOIC vairs nenodrošinās centralizēti iegādāto resursu izsniegšanu. Iestādēm nepieciešams nodrošināt iepirkumu procesus, lai nodrošinātu, ka pēc 15.09.2020. iestādēm būtu pieejami nepieciešamie resursi, kas paredzēti Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai.*
- *Ar 15.09.2020. individuālos aizsardzības līdzekļus, medicīniskās ierīces un dezinfekcijas līdzekļus institūcijas iegādājas decentralizēti. Pēc 15.09.2020. VAMOIC vairs nenodrošina centralizēti iegādāto resursu izsniegšanu, resursu iegādes veic iestādes. Reagējot uz informāciju, apgādes koordinators uz to vērta padotības iestāžu vadītāju uzmanību, vienlaikus precizējot, ka no VAMOIC saņemtie individuālie aizsardzības līdzekļi attiecīgajā daudzumā būtu uzturami kā rezerve un patstāvīgi jāatjauno gadījumam, ja krīzes eskalācijas dēļ aizsardzības līdzekļi nebūtu pieejami patstāvīgai iegādei.*

Ministriju iestādes laikā līdz 2020.gada 1.novembrim pašas, t.i., neizmantojot centralizēto plānošanas un apgādes sistēmu (VAMOIC), ir veikušas individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādes. Ministrijas un to padotības iestādes decentralizēti iegādājās dažāda sortimenta epidemioloģiskās drošības līdzekļus: sejas maskas, vienreizlietojamus cimdus, respiratorus, vienreizlietojamus kombinezonus, aizsargvairogus, dezinfekcijas līdzekļus rokām, virsmām u.tml.

Ministru kabineta 2020.gada 3.marta rīkojumā⁷³ noteikts, ka Veselības ministrijai un citām valsts un pašvaldību institūcijām un publisku personu kapitālsabiedrībām, kas īsteno epidemioloģiskās drošības un citus neatliekamus pasākumus, ir tiesības ārkārtējas nepieciešamības gadījumā minēto līdzekļu, materiālu un iekārtu iegādei nepiemērot Publisko iepirkumu likumu. Ar Ministru kabineta 2020.gada 7.aprīļa rīkojumu⁷⁴ to institūciju loks, kurām atļauts nepiemērot Publisko iepirkumu likumu, tika paplašināts. Valdības rīkojumā⁷⁵ norādītajām institūcijām noteiktais par Publisko iepirkumu likuma nepiemērošanu attiecas tikai uz precēm un pakalpojumiem, kas nepieciešami Covid-19 uzliesmojuma izplatības ierobežošanai, ārstniecībai un attiecīgo pasākumu organizēšanai, kā arī attālinātā mācību procesa nodrošināšanai. Ministru kabineta lēmums par Publisko iepirkumu likuma nepiemērošanu Covid-19 krīzes novēršanai nepieciešamajām iegādēm nozīmē, ka iepirkumu norise var tikt balstīta uz ātru rīcību un tūlītēju līgumu noslēgšanu, lai nodrošinātu ārkārtējās situācijas novēršanai nepieciešamo preču sagādi.

Lai iegādātos epidemioloģiskai drošībai nepieciešamās preces, iestādes ir rīkojušās dažādi, un ne visos gadījumos tika izmantotas Ministru kabineta noteiktās tiesības nepiemērot Publisko iepirkumu likumu. Preces iegādātas, gan nepiemērojot Publisko iepirkumu likumu⁷⁶, gan piemērojot Publisko iepirkumu likuma normas, tostarp preces iegādājoties elektroniskajā iepirkumu sistēmā (EIS).

Ministriju resoros veiktās individuālo aizsarglīdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādes laikā līdz 01.11.2020. (saskaņā ar ministriju sniegto informāciju)

<i>Ministrija</i>	<i>Individuālo aizsardzības līdzekļu iegādes, eiro</i>	<i>Dezinfekcijas līdzekļu iegādes, eiro</i>	<i>Kopā summa iegādēm, eiro</i>
<i>Ārlietu ministrija</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>32 745</i>
<i>Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija</i>	<i>11 994</i>	<i>3755</i>	<i>15 749</i>
<i>Satiksmes ministrija</i>	<i>99</i>	<i>3192</i>	<i>3291</i>
<i>Tieslietu ministrija</i>	<i>107 854</i>	<i>41 510</i>	<i>149 364</i>
<i>Finanšu ministrija</i>	<i>111 878</i>	<i>59 400</i>	<i>171 278</i>
<i>Kultūras ministrija</i>	<i>44 367</i>	<i>45 041</i>	<i>89 408</i>
<i>Labklājības ministrija</i>	<i>107 556</i>	<i>148 225</i>	<i>255 781</i>
<i>Ekonomikas ministrija</i>	<i>9958</i>	<i>9533</i>	<i>19 491</i>
<i>Izglītības un zinātnes ministrija</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>Nav informācijas</i>
<i>Aizsardzības ministrija</i>	<i>2590</i>	<i>19 997</i>	<i>22 587</i>
<i>Iekšlietu ministrija</i>	<i>234 415</i>	<i>81 154</i>	<i>315 569</i>
<i>Zemkopības ministrija</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>Nav informācijas</i>	<i>Nav informācijas</i>
<i>Kopā</i>	<i>630 711</i>	<i>411 808</i>	<i>1 075 263</i>

Epidemioloģiskai drošībai nepieciešamie resursi kopumā bija pietiekami, taču nozarēs situācija bija atšķirīga to specifikas dēļ. Piemēram, sociālās aprūpes jomā savlaicīgs un pietiekams resursu nodrošinājums bija kritiski svarīgs.

Ministriju sniegtais viedoklis liecina, ka kopumā iestādēs nodrošinājums ar Covid-19 ierobežošanai nepieciešamajiem līdzekļiem ir vērtējams kā pietiekams, vienlaikus norādot, ka lielākās grūtības ir bijušas Covid-19 krīzes sākumposmā.

Ministriju viedoklis

- *Līdz šim brīdim nodrošinājums ir bijis pietiekams.*
- *Pirmajā posmā trūka resursu, bet otrajā posmā nodrošinājums ir pietiekams.*
- *Daļēji pietiekams, jo bija problēmas ar preču pieejamību tirgū, kā arī tika kavētas piegādes.*
- *Pamatā pietiekams atsevišķās preču pozīcijās.*
- *Šobrīd ir pietiekams. Akūtos gadījumos tiek saņemta palīdzība caur VUGD.*

Analizējot ministriju sniegtās atbildes, ir jāņem vērā katras nozares specifika. Attiecībā uz epidemioloģiskai drošībai nepieciešamajiem līdzekļiem izpratne par šo jautājumu un situācija nozaru ministrijās var būt atšķirīga. Tāpat nozaru ministriju nodrošinājumu ar epidemioloģiskās drošības līdzekļiem no centralizētajām (VAMOIC) iegādēm ietekmēja tas, vai nozares ministrija vai nozare ir noteikta kā prioritāte VUGD veidotajā prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā.

Sniedzam ieskatu par individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājuma vajadzībām divās nozarēs – Satiksmes ministrijā un Labklājības ministrijā.

- *Saskaņā ar Satiksmes ministrijas sniegto informāciju ministrijas iestādes un sabiedrības nav VUGD prioritāro institūciju sarakstā. Satiksmes ministrijas padotības iestādes un kapitālsabiedrības nav tieši iesaistītas epidemioloģisko draudu novēršanā, līdz ar to ministrijas institūcijas pašas nodrošina epidemioloģiskās drošības resursu iegādi. Satiksmes ministrijai arī nav noteikts apgādes koordinators. Satiksmes ministrijai šajā jomā nebija arī sadarbības ar pašvaldībām. Ārkārtējās situācijas sākumā tika apzināta atsevišķu kapitālsabiedrību iespējas nodrošināt epidemioloģiskai drošībai nepieciešamos resursus, taču kapitālsabiedrības patstāvīgi plāno dažāda aizsardzības līmeņa līdzekļu iegādi atbilstoši to darbības specifikai.*
- *Gādājot par sociālās aprūpes centru nodrošinājumu ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, Labklājības ministrija ņēma vērā gan valsts, gan pašvaldību, gan privāto sociālās aprūpes centru vajadzības. No VAMOIC iegādēm tika izsniegti nepieciešamie resursi visiem sociālās aprūpes centriem neatkarīgi no to piederības. Attiecībā uz resursu plānošanu Labklājības ministrija norāda, ka problēma bija informācijas trūkums attiecībā uz vienotu izpratni par epidemioloģiskās drošības pasākumu nodrošināšanu iestādēs, t.sk. uzliesmojumu gadījumos sociālās aprūpes centros. No sociālās aprūpes institūcijām saņemtā informācija bija nepilnīga, dažas iestādes pieprasīja nepamatoti lielus, citas nesamērīgi mazus apjomus, tāpēc no Nacionālā veselības dienesta un VAMOIC saņemtie individuālie aizsardzības līdzekļi un dezinfekcijas līdzekļi tika izsniegti proporcionāli klientu vietu skaitam institūcijās. Ministrijai ir sadarbība ar pašvaldībām, ja valsts iestādes atrodas to teritorijā. Sadarbība ar pašvaldībām lielākoties noris, informējot par drošības pasākumiem u.c. aktualitātēm Covid-19 izplatības mazināšanā. Lai sekmētu pašvaldību atbalstu sociālo pakalpojumu sniedzējiem, Labklājības ministrija 08.10.2020. vēstulē aicināja Latvijas pašvaldības sniegt atbalstu epidemioloģiskās drošības prasību nodrošināšanā visiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem, kuri darbojas pašvaldības administratīvajā teritorijā. Covid-19 sākumposmā, laikā līdz maijam, individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu rezerves vēl nebija izveidotas, taču tas neradīja negatīvas sekas, jo inficēšanās gadījumi bija konstatēti tikai atsevišķās iestādēs. Tās nodrošināja ar papildu aizsardzības līdzekļiem. Periodā no jūnija līdz septembrim bija nodrošināts viens individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu sūtījums sociālās aprūpes institūcijām un trūcīgākajām personām. Vasarā centralizēti organizēto rezervju izveidošana nenotika. No VUGD 10.08.2020. tika saņemta vēstule par to, ka netiek plānota par publiskiem līdzekļiem iegādātu individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu izdale, taču īpašos gadījumos, kad iestāde var pamatot, kādēļ šos resursus nav varējušas iegādāties publiskā iepirkumu procedūrā, vai minot tamlīdzīgus iemeslus, individuālos aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus varēs saņemt. Labklājības ministrija 28.08.2020. vēstulē aicināja ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas uzsākt individuālo*

aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu rezerves izveidi, vienlaicīgi apzinot triju mēnešu periodā nepieciešamo daudzumu, lai turpmākajā periodā varētu nodrošināt triju mēnešu vajadzību rezervi, kā arī tās atjaunošanu atbilstoši vajadzībām. Oktobrī–novembrī Labklājības ministrija atbilstoši aktualizētajai informācijai secina, ka minētās institūcijas pamatā ir nodrošinātas līdz gada beigām, atsevišķas iestādes izteikušas vēlmi saņemt par valsts budžeta līdzekļiem finansētos individuālos aizsardzības līdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus.

Epidemioloģiskai drošībai nepieciešamie līdzekļi ikdienas vajadzībām tiek nodrošināti, tomēr ir neskaidrība par rezervēm nepieciešamajiem krājumiem.

Ministru kabineta 2020.gada 9.jūnija noteikumos Nr.380 “Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem” centralizētajai iegādei noteiktie resursi ir plānoti, lai nodrošinātu individuālo aizsardzības līdzekļu un medicīnisko ierīču daudzumu trim mēnešiem. Valstiskā mērogā nepieciešams nodrošināt iesaistītās institūcijas ar minētās kategorijas preču rezervēm, lai tās pēc ārkārtējās situācijas beigām būtu gatavas maksimāli pilnvērtīgi funkcionēt atkārtota Covid-19 uzliesmojuma gadījumā un spētu nodrošināt epidemioloģisko drošību dažādu sociālo grupu ietvaros, tādējādi veicinot un nodrošinot vispārējo sabiedrības veselību, sabiedrisko kārtību un tiesisko stabilitāti un neatkarību⁷⁷.

Uz jautājumu par to, vai, plānojot resursus, tiek ņemti vērā arī rezervēm nepieciešamie krājumi, ministrijas sniedza viedokli, ka Covid-19 sākumposmā rezervju veidošana nebija iespējama, jo trūka individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu ikdienas vajadzībām. Par rezervju veidošanu bija iespējams gādāt tad, kad ikdienas vajadzības tika apmierinātas. Vienlaikus ministriju sniegtās atbildes liecina, ka attiecībā uz rezervju veidošanas principiem, piemēram, cik ilgam laika periodam tās ir jāparedz, pastāv neskaidrība.

Ministriju viedoklis

- *Individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu plānošana un sagādāšanas organizēšana pēc aprīļa nesagādāja grūtības. Taču resursu plānošanai un iegādēm ilgstošākam, rekomendējamajam triju mēnešu periodam un ikdienas nodrošināšanai ir nepieciešamie papildu finanšu līdzekļi.*
- *Ir skaidrs, kādi resursu veidi un daudzums nepieciešami rezervju krājumiem. Vajadzību daudzums tiek aprēķināts nedēļai, bet VAMOIC krājumus veido trim mēnešiem, taču no 2020.gada oktobra rezervi veido diviem mēnešiem.*
- *Iesaistītās institūcijas var izmantot daļu no izsniegtajām rezervēm, līdz iesaistītā institūcija spēj atjaunot patstāvīgu nepieciešamo resursu piegādi, iesaistītajām institūcijām ir pienākums plānot un veikt ikdienas iegādes pilnīgi patstāvīgi, resursu izsniegšanas pieprasījumus izmatojot kā galējas nepieciešamības instrumentu, situācijās, kad resursus nav iespējams iegādāties Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā un veidojas resursu deficīts.*

- *Nepieciešamo rezervju krājumu jautājumi ir VUGD kompetence.*
- *Visā periodā resursu plānošana atbilstoši VUGD izstrādātajām Excel formām ir veikta nedēļas laikā. Padotības iestādes plāno rezerves atbilstoši savas darbības specifikai.*
- *Ministrijas padotības iestādes ir norādījušas dažādu periodu, kuram ir jāveido epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamās rezerves – diviem, trim, sešiem mēnešiem.*
- *Covid-19 krīzes sākumposmā martā–aprīlī resursu krājumus praktiski nebija iespējams izveidot. Periodā no maija līdz novembrim resursi tiek plānoti no viena mēneša līdz trim mēnešiem. Resursu veidi un daudzumi ir skaidri un iespēju robežās tiek papildināti.*
- *Resora iestādēm resursu uzkrājuma veidošanai triju mēnešu periodam un ikdienas vajadzībām ir nepieciešami papildu līdzekļi.*

4. Kādas ir starptautiski gūtās atziņas Covid-19 krīzes pārvarēšanā?

Starptautisko organizāciju dokumentos⁷⁸ sniegtā jaunākā informācija par Covid-19 krīzes vadību liecina, ka iepriekš izstrādātie krīzes vadības plāni var nedarboties un Covid-19 pandēmijas ierobežošanā svarīga kļūst valdības spēja būt elastīgai, ātri aptvert radušos apstākļus un nākt klajā ar ārkārtas pasākumiem. Ārkārtējās situācijas sākumposmā un laikā, kad inficēšanās līmenis paaugstinās, dominējošai ir jābūt centrālo iestāžu lomai, jo centralizēti un vienoti sniegta palīdzība vai tās koordinēšana no centrālo institūciju puses pašvaldībām un valsts institūcijām ir kritiski svarīga. Noteikti ir atbalstāma sadarbība starp institūcijām, piemēram, iepirkumu veikšanā, lai Covid-19 izraisītajos ārkārtējos apstākļos samazinātu konkurenci cīņā par jau tā ierobežotajiem resursiem.

Covid-19 krīzes vadībā un seku novēršanā kā ļoti svarīgi ir atzīti valdības dažādu līmeņu un teritoriālo vienību koordinācijas jautājumi. Tie ir vērtēti pasaules un Eiropas līmeņa organizāciju – Pasaules Bankas⁷⁹, Eiropas Padomes Eiropas Demokrātijas un pārvaldības komitejas⁸⁰, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)⁸¹, Eiropas Revīzijas palātas⁸² – apskatos un pētījumos.

Zināšanu un datu trūkums par Covid-19 jo īpaši pandēmijas pašā sākumā radīja ievērojamu izaicinājumu valstu iestādēm, un tas, kādā mērā un ātrumā bija jāreaģē uz pandēmiju, bija izaicinājums visām valdībām un publiskajām iestādēm⁸³.

Galvenā prasība, lai pārvarētu Covid-19 pandēmiju un tai sekojošo atkopšanās periodu, ir īstenot efektīvu pārvaldību visos valdības līmeņos – gan centrālajā, gan vietējā, tā veicinot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei⁸⁴.

Kādēļ Covid-19 pandēmijā uzticēšanās valdībai ir tik svarīga? Pētījumos ir saskatīta saikne starp uzticēšanās līmeni valdībai un veselības rādītājiem. Ar Covid-19 saslimstību saistīto nāves gadījumu skaits ir augstāks, ja uzticības pakāpe valdībām ir zemāka. Šāds scenārijs ir saistīts ar apstākļiem, ka valdībām, kurām ir zemāka uzticības pakāpe, var būt grūtības īstenot ierobežojošos pasākumus un nodrošināt, lai iedzīvotāji ievērotu sabiedrības veselības pasākumus⁸⁵.

Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas mērogu, pat vislabāk sagatavotajām valdībām nebija pietiekami visaptverošu plānu, lai tiktu galā ar šāda mēroga krīzi. Atšķirībā no sagatavošanās dabas vai citām katastrofām nākas atzīt, ka iespējas sagatavoties Covid-19 pandēmijai bija ierobežotas⁸⁶.

Covid-19 pandēmijas radītajā krīzē daudz lielāka nozīme ir valdības spējai tikt galā ar situāciju “reālajā laikā”, kad vienlaikus un steidzami jāspēj risināt jautājumus it visās jomās, piemēram, veselības aprūpē, sociālajā aizsardzībā, iekšējā drošībā, ekonomikā u.c. Covid-19 pandēmijas ierobežošanā un seku novēršanā svarīga kļūst valdības spēja būt **elastīgai, ātri aptvert** radušos apstākļus un **nākt klajā** ar ārkārtas pasākumiem⁸⁷.

Covid-19 pandēmijas ierobežošanai nepieciešamās darbības tiek veiktas valdības dažādos līmeņos: ministrijās, padotības iestādēs, aģentūrās, pašvaldībās u.c. Neviena valdība, nozare vai iestāde katra atsevišķi nespētu tikt galā ar Covid-19 krīzes vadību. Daudzlīmeņu, daudznozaru koordinācija un sadarbība kļūst par svarīgiem faktoriem Covid-19 krīzes pārvarēšanā⁸⁸. Savukārt paziņojumi par katras iestādes vadītāja atbildību Covid-19 izplatībā⁸⁹ liecina par to, ka nav izveidojusies pietiekama izpratne par Covid-19 krīzes unikālo raksturu un tās ierobežošanai nepieciešamajiem sadarbības mehānismiem.

Kā pandēmijas sākumā norādīja Pasaules Veselības organizācija, **koordinācija starp centrālo valdību un vietējās varas institūcijām** (pašvaldībām) ir “efektīvas reaģēšanas pirmais solis”. Nesaskaņota rīcība dažādos valsts pārvaldes līmeņos var radīt kolektīvus riskus, piemēram, “atbildības pārlikšanu uz kādu citu” un pretrunīgus reaģēšanas pasākumus. Valstīs, kur vietējās varas institūcijām (pašvaldībām) ir piešķirta liela autonomija, reaģēšana, visticamāk, būs sadrumstalota. Valstīs, kur augšupejošā vertikālā koordinācija un komunikācija ir vāja, pastāv lielāka varbūtība īstenot pasākumus pēc principa “viens pasākums der visiem”, kas var nebūt risinājums konkrētām vietējām vajadzībām⁹⁰.

Covid-19 pandēmijas ierobežošanā efektīvāki ir **vienoti, centralizēti** risinājumi. Piemēram, robežu slēgšanas un karantīnas pasākumu jomā veiktie pasākumi būs efektīvāki, ja būs sadarbība starp iekšlietu un veselības ministrijām. Slēdzot skolas, arī būtu jānorisinās ciešai izglītības un veselības ministriju sadarbībai. Tāpat pašvaldībām jāsadarbjas ar centrālajām iestādēm u.tml.⁹¹

Covid-19 pandēmijas daudzpusējais raksturs institūcijām un sabiedrībai kopumā rada savstarpēji konkurējošas un konfliktējošas vajadzības, piemēram, pandēmijas ierobežošanai nepieciešamo resursu iegādē u.c. Šo problēmu var risināt, nosakot prioritātes un izveidojot efektīvus koordinēšanas mehānismus. Atbilstošu koordinēšanas mehānismu izvēle dažādās valstīs atšķirsies, un tie būs atkarīgi no valstu attīstības līmeņa, valdības kapacitātes u.c. Lai samazinātu konkurenci cīņā par resursiem, Covid-19 izraisītajos ārkārtējos apstākļos ir jāveicina **sadarbība** starp publiskās pārvaldes dažāda līmeņa institūcijām, piemēram, iepirkumu organizēšanā, e-pārvaldes rīku izmantošanā u.c.⁹²

Svarīgi ņemt vērā, ka Covid-19 pandēmijas laikā valdības nepieciešamajai intervencei nav jābūt lineārai, bet gan mainīgai atkarībā no pandēmijas izraisītās krīzes attīstības. Ārkārtējās situācijas sākumposmā un laikā, kad inficēšanās līmenis paaugstinās, **dominējoša ir centrālo iestāžu loma**. Savukārt pārējā laikā lielākas iespējas īstenot specifisku un vietējai situācijai pielāgotu politiku ir vietējās varas institūcijām⁹³.

Pašvaldības ir Covid-19 krīzes priekšgalā. Vietējās varas institūcijas ir vienas no pirmajām, kas var identificēt iespējamus jaunus Covid-19 gadījumus un veikt pasākumus tālākas izplatības novēršanai. Pirmā inficēšanās avota “izķeršana” un tam sekojoša vietējo iestāžu kompetenta rīcība ir kritiski svarīga infekcijas izplatības apturēšanai agrīnā stadijā un turpmāku uzliesmojumu novēršanā. Tādēļ pašvaldību loma Covid-19 izplatības ierobežošanā ir neatsverama.

Visā pasaulē Covid-19 krīzē tiek uzsvērtā vietējās varas institūciju (pašvaldību) galvenā loma – nodrošināt pārvaldes līmeni, kas ir vistuvāk iedzīvotājiem. Pandēmijas apstākļos jo īpaši pašvaldībām bija **steidzami jāreaģē**, lai sniegtu **pamatpakalpojumus**, rūpētos par cilvēkiem neaizsargātā situācijā un mazinātu krīzes ietekmi pašvaldību teritorijās⁹⁴. Lai gan veselības aprūpes organizēšana ir valsts līmeņa kompetence, tomēr Covid-19 pandēmijas izraisītajos apstākļos vietējās varas institūcijas (pašvaldības) tieši saskaras ar paaugstinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc veselības aprūpes pakalpojumiem un Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo preču iegādes. Tādēļ centralizēti un vienoti sniegta palīdzība vai tās koordinēšana no centrālo institūciju puses pašvaldībām būtu svarīga.

Pasaules Bankas pētījumā ir norādīti svarīgākie nosacījumi, lai valdības centri sekmīgi īstenotu Covid-19 pandēmijas koordināciju, tostarp⁹⁵:

- komandvadības centra izveidošana politikas noteikšanai, lēmumu pieņemšanai un augsta līmeņa uzraudzības veikšanai;
- **operatīvās koordinācijas nodrošināšana**, pārbaugot rīcības plānus un tajos norādīto mērķu sasniegšanu, veicot un pārbaugot starpiestāžu koordināciju u.c.;
- informācijas apkopošana, izmantojot vienotus informācijas paneļus un monitoringu, kā arī iekšējās komunikācijas mehānismi, lai daudzējādie valdības un institūciju līmeņi lietotu vienu un to pašu informāciju;
- ārējā komunikācija, kas var izpausties dažādos veidos, piemēram, ikdienas preses brīfingos ar augsta līmeņa amatpersonām, informatīvās kampaņas, kas veicina roku mazgāšanu, sociālo distancēšanos, sejas aizsegšanu u.c.

Analizējot dažādu valstu pieredzi, Pasaules Bankas sagatavotajā pētījumā ir apkopoti valstu pieredzes elementi, kas ir sekmējuši efektīvu koordinēšanu krīzes brīžos⁹⁶

Kas strādā?

Kas nestrādā?

*Vadības kvalitāte un augsta līmeņa politiskais atbalsts.
Savlaicīga motivēšanas instrumentu izmantošana, tā apsteidzot pretestību, ar kuru nāktos saskarties.
Elastīgi un adaptīvi pasākumi. Tie darbojas labāk nekā stingri un normatīvi pasākumi.
Koncentrēšanās uz stratēģisko vadību.*

Sarežģīti mehānismi. Valstīs ar zemiem ienākumiem un zemu valdības kapacitāti jo īpaši sekmīgi darbojas vienkārši mehānismi.

Jaunu struktūru izveidošana ar līdzīgām (dublējošām) funkcijām un atbildību ar jau esošām struktūrām. Tas apgrūtina koordināciju gan nozaru, gan valdības līmenī.

Jaunu labās prakses institūciju izveidošana un koordinēšanas mehānismu (piemēram, piegādes struktūru u.c.) ieviešana vai pārvietošana uz citu nozari vai institūciju. Balstoties uz esošajām iestādēm, jau izveidotie mehānismi darbojas labāk.

Labās prakses piemērs Covid-19 pandēmijas ierobežošanā attiecībā uz individuālo aizsardzības līdzekļu materiālo rezervju pārvaldīšanu

Izstrādāts plāns, skaidrs atbildības sadalījums un gatavība ātrai rīcībai ir faktori, kas ietekmēja Jaunzēlandes panākumus Covid-19 izplatības ierobežošanā. Papildus tam var minēt arī valstī izveidoto un reāli darbojošos valsts materiālo rezervju sistēmu, kā arī Veselības ministrijas vadošo un spēcīgo lomu Covid-19 situācijas pārvaldīšanā. Steidzami tika pārkārtoti apgādes procesi un no decentralizētas pieejas tika pāriets uz centralizētu individuālo aizsardzības līdzekļu pārvaldīšanu, ko savā atbildībā pārņēma Veselības ministrija.

Pasaules Bankas ziņojumā atzīts, ka iespējas sagatavoties Covid-19 pandēmijai bija ierobežotas un pat vislabāk sagatavotajām valdībām nebija pietiekami visaptverošu plānu, lai tiktu galā ar šāda mēroga krīzi⁹⁷.

Tomēr ir valstis, kuru prasmīgā rīcība ir sekmējusi Covid-19 izplatības ierobežošanu. Viens no spilgtākajiem labās prakses piemēriem ir Jaunzēlandes gūtie panākumi Covid-19 ierobežošanā, uzsverot trīs galvenos panākumu aspektus – tālredzību, plānošanu un praksi⁹⁸.

Piemēram, 2021.gada 1.martā publicētie dati par Covid-19 statistiku⁹⁹ liecina, ka Jaunzēlandē ar 5 milj. iedzīvotāju ir 2382 inficēšanās gadījumi un 26 mirušie no Covid-19 infekcijas. Latvijā ar 1,8 milj. iedzīvotāju ir 86 458 inficēšanās gadījumi un 1621 mirušais. Abās valstīs pirmais inficēšanās gadījums tika konstatēts vienlaikus, attiecīgi 2020.gada 28.februārī un 2.martā.

Iespējams, ka noteicošā loma Jaunzēlandes valdības un institūciju gatavībai saskarties ar izaicinājumiem Covid-19 ierobežošanā bija jau iepriekš pieredzētās epidēmijas un krīzes veselības aprūpes jomā¹⁰⁰. Valstī tika pārskatīta pandēmijas stratēģija un nākamajos uzliesmojumos visas attiecīgās institūcijas pārbaudīja savas strukturētās lomas saskaņā ar stratēģiju šāda veida pandēmijām.

Jaunzēlandes panākumus noteica tas, ka bija izstrādāts **plāns**, katra iestāde **saprata savus uzdevumus** un visi iesaistītie bija **gatavi ātrai rīcībai**, saskaroties arī ar Covid-19 izplatīšanos valstī. Valdības un iestāžu koordinētā rīcība ļāva Jaunzēlandei sekmīgi ierobežot Covid-19 izplatību. Sākotnēji straujo Covid-19 izplatības pieaugumu Jaunzēlandē viena mēneša laikā izdevās pilnībā likvidēt un atgriezties pie normālas ikdienas dzīves un ekonomiskās darbības.

Viens no būtiskiem aspektiem infekcijas ierobežošanā ir individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamība. Jaunzēlandes valsts kontrolieris 2020.gada jūnijā nāca klajā ar ziņojumu par individuālo aizsardzības līdzekļu pārvaldīšanu Covid-19 pandēmijas ierobežošanai, tostarp ziņojumā skarot arī nodrošinājuma un valsts materiālo rezervju jautājumu¹⁰¹. Jaunzēlandes valdības rīcība Covid-19 ierobežošanā ir novērtēta kā augsti efektīva, tomēr vienlaikus ir sniegti ieteikumi uzlabojumu veikšanā attiecībā uz individuālo aizsardzības līdzekļu rezervju sistēmas darbību.

Valsts materiālo rezervju sistēma

- Jaunzēlandē individuālo aizsardzības līdzekļu valsts materiālās rezerves pārvaldīšanu, t.i., stratēģisko plānošanu, uzturēšanu un kritiski nepieciešamās pieejamības nodrošināšanu, veic Veselības ministrija un reģionālās pārvaldes. Jaunzēlandē izveidoto sistēmu valsts materiālo rezervju pārvaldīšanā var raksturot kā decentralizētu, un Covid-19 pandēmija bija šīs sistēmas reāla pārbaude. Tāda mēroga krīzē, kāda ir Covid-19 pandēmija, decentralizētā pieeja izrādījās neefektīva.

Covid-19 pandēmija izgaismoja neatbilstības attiecībā uz Veselības ministrijas un reģionālo veselības pārvalžu funkcijām un atbildību. Piemēram, Veselības ministrija nebija uzraudzījusi, vai reģionālo veselības pārvalžu plāni attiecībā uz rezervju glabāšanu ir aktualizēti un saskaņoti ar Veselības ministrijas vispārējiem plāniem. Veselības ministrija nepārvaldīja informāciju par individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamību, t.i., cik daudz rezervju ir reģionālo pārvalžu rīcībā, un kāda sistēma ir izveidota pieprasījuma prognozēšanai.

Šo iemeslu dēļ pandēmijas sākumposmā veselības aprūpes speciālistu vidū nebija pārliecības par to, vai individuālie aizsardzības līdzekļi nonāks viņu rīcībā, kur un kad tie būs vajadzīgi. Tas bija kritiski apstākļos, kad rezervju krājumi iztukšojās un jaunas iegādes bija apgrūtinātas paaugstinātā pieprasījuma visā pasaulē dēļ. Apzinoties Covid-19 mērogu un izplatības ātrumu, Jaunzēlandes Veselības ministrija, centralizējot rezervju pārvaldības procesus Covid-19 pandēmijas laikā, demonstrēja stingra un izšķiroša līdera lomu Covid-19 krīzes vadībā.

- Latvijā valsts materiālo rezervju sistēma faktiski nedarbojas. Finansējums veselības resora valsts materiālo rezervju atjaunošanai pēdējo reizi piešķirts 2018.gadā, tādējādi Covid-19 pandēmijas iestāšanās brīdī rezervju apjoms bija neatbilstošs. Covid-19 pandēmijas sākumposmā tiek konstatēts fakts, ka valsts materiālajās rezervēs ir neliels individuālo aizsardzības līdzekļu skaits¹⁰², valsts lielākajās slimnīcās¹⁰³ ir minimālais individuālo aizsardzības līdzekļu skaits¹⁰⁴, kā arī pieeja individuālo aizsardzības līdzekļu resursu nodrošināšanai ir decentralizēta. Katastrofu medicīnas sistēmas ietvaros resursus plāno un nodrošina katra iestāde atbilstoši tās kompetencei. Gan Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, gan slimnīcas veido savas medicīnisko līdzekļu rezerves medicīniskās palīdzības nodrošināšanai, to izveidošanas un izlietošanas kārtību nosaka iestādes vadītājs. 2020.gada 27.janvārī Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests ārstniecības iestādēm izsūtīja vēstules ar aicinājumu pārskatīt individuālo aizsardzības līdzekļu krājumus un to atbilstību Valsts katastrofu medicīnas plānam, kā arī gadījumā, ja individuālo aizsardzības līdzekļu skaits ir ierobežots, atjaunot to rezerves. Šāda decentralizēta (līdz katras iestādes līmenim) īstenota pieeja bija apstākļos, kad individuālo aizsardzības līdzekļu iepirkumu veikšana bija apgrūtināta, jo šo preču pieprasījums pasaulē strauji palielinājās.

Ārpus veselība resora esošo institūciju nodrošinājums

- Jaunzēlandes Veselības ministrija, plānojot un modelējot datus valsts rezervju krājumiem, bija ņēmusi vērā tikai slimnīcu vajadzības, bet neietvēra plašākas veselības aprūpes institūciju (aģentūru u.tml.) vajadzības, kā arī neietvēra ārpus veselības nozares esošo institūciju vajadzības. Covid-19 izplatības laikā pieauga ārpus veselības jomas esošo institūciju (piemēram, muižas u.c.) pieprasījums pēc individuālajiem aizsardzības līdzekļiem. Tās ir institūcijas, kas nodrošina valstij būtiskus pakalpojumus, taču, tā kā tās nav ar veselības aprūpi saistītas, tad bija ārpus Veselības ministrijas redzesloka un šo iestāžu vajadzības nebija iekļautas resursu apgādes plānos. Lai iegūtu nepieciešamos aizsardzības līdzekļus, institūciju pārstāvji ar pieprasījumu vērsās pie veselības resora atbildīgajām iestādēm un tika risināts jautājums par apgādi ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

Sākotnēji nebija skaidri noteikts, kurš ir atbildīgs par ārpus veselības aprūpes sistēmas esošo institūciju apgādi ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, lai nodrošinātu aizsardzību visiem būtisko pakalpojumu sniedzējiem valstī. Kopumā trūka skaidrības un konsekvences par to, kā nacionālais rezerves krājums tika nodrošināts ar resursiem, kad tas tika izveidots un kam tas bija

paredzēts. Tomēr savlaicīgi tika rasts risinājums arī ārpus veselības resora esošo institūciju nodrošinājumam¹⁰⁵.

- Latvijā par institūciju nodrošināšanu ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem atbildīga ir katra institūcija atsevišķi. Sadarbības risinājumi, kas Covid-19 pandēmijas laikā radās, bija pašu iestāžu vai nozaru iniciēti. Piemēram, Latvijā astoņas pašvaldības cieši sadarbojās, lai labāk risinātu ne tikai Covid-19 izplatības ierobežošanu, bet arī krīzes sekas. Pateicoties kopīgajiem centieniem un savstarpēji daloties ar piegādēm, Dienvidkurzemes pašvaldībām izdevās nodrošināt bezmaksas aizsargaprīkojumu reģiona senioriem¹⁰⁶.

Ārpus veselības resora esošās institūcijas centralizētos risinājumus un atbalstu individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošināšanā vēlējas sagaidīt daudz agrāk un lielākā mērā. Institūcijas pašas individuāli centās sagādāt nepieciešamos līdzekļus. Laikā, kad individuālo aizsarglīdzekļu pieejamība tirgū un piedāvājums kritās un bija sadārdzināts, iepirkumu veikšana katrai institūcijai atsevišķi bija apgrūtināta un savstarpēji konkurējoša. Trūka arī skaidru vadlīniju par to, kādi līdzekļi ir nepieciešami. Līdz 2020.gada 27.martam nebija zināms, cik un kāda veida individuālie aizsardzības līdzekļi ir nepieciešami valstiskā līmenī visiem resoriem. Visas individuālo aizsardzības līdzekļu iegādes, ko veica Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, bija balstītas tikai uz veselības resora vajadzībām. Arī Nacionālais veselības dienests prioritāri rūpējās par veselības resora vajadzībām, vienlaikus raugoties, lai iegādātie individuālie aizsardzības līdzekļi būtu pietiekami vairākiem mēnešiem un nepieciešamības gadījumā tos tomēr varētu izmantot arī citu resoru vajadzībām¹⁰⁷.

Prioritāro vajadzību un institūciju noteikšana

- Jaunzēlandē individuālo aizsardzības līdzekļu apgādes organizēšana ir veselības aprūpes pakalpojumu ikdienas darba sastāvdaļa. Taču Covid-19 pandēmijas laikā vajadzība pēc šo līdzekļu nodrošinājuma būtiski pieauga arī citu nozaru vajadzību dēļ, tā radot savstarpēji konkurējošu pieprasījumu pēc individuālajiem aizsardzības līdzekļiem. Lai pārvaldītu individuālo aizsardzības līdzekļu augsto pieprasījumu, Jaunzēlandes Veselības ministrija noteica vairākas prioritātes saskaņā ar šādiem kritērijiem:
  - pakalpojuma svarīguma kritiskums;
  - esošo krājumu apjoms un to izlietojuma rādītāji;
  - piegāžu trūkuma risks (kas notiks, ja piegāžu vairs nebūs);
  - nepieciešamības steidzamība visā valstī (lai līdzsvarotu konkurējošās prasības).
- Latvijā īpaši Covid-19 izplatības sākumposmā nepastāvēja viennozīmīga skaidrība par prioritāro institūciju vajadzībām iegādājamo epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu apjomu. Normatīvie akti nekonkretizē prioritātes, vien nosaka vispārīgi: institūcijas, kuras iekļautas prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā un kurām drošības apsvērumu dēļ ir nepieciešams nodrošināt īpašus epidemioloģiskās drošības apstākļus. Šādu sarakstu veido VUGD, balstoties uz nozaru ministriju un pašvaldību sniegto informāciju. Līdz ar to prioritāšu noteikšana lielā mērā ir atkarīga no katras institūcijas izpratnes. Piemēram, pašvaldību prioritātes tika noteiktas atbilstoši institūciju darbības jomai, jo īpaši tām, kurām ir intensīva saskare ar apmeklētājiem: veselības aprūpes iestādes, sociālās aprūpes iestādes, izglītības iestādes, bāriņtiesa, pašvaldības policija, pašvaldībās klientu apkalpošanas centri u.c. Taču, ja institūcija nav apzināta kā iesaistītā, tā netiek

ietverta VUGD uzturētajā prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā attiecībā uz epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu nodrošināšanu, tas varēja ietekmēt centralizēti sniegto atbalstu ar epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamajiem resursiem. VUGD apkopotās prioritārās vajadzības mainījās, jo īpaši Covid-19 pandēmijas pirmajā posmā, un tas apgrūtināja iepirkumu veikšanu.

Loģistikas procesu centralizēšana

- Īpaši Covid-19 ierobežošanai Jaunzēlandē 2020.gada 1.maijā tika izveidots jauns centralizētais process individuālo aizsardzības līdzekļu pasūtīšanai un iegādei. Saskaņā ar jauno nacionālo modeli visi pasūtījumi tika novirzīti uz Veselības ministriju. Individuālo aizsardzības līdzekļu krājumi tika pārcelti uz noteiktām noliktavām, lai tās būtu pieejamas izplatīšanai caur jaunizveidoto modeli un nodrošinātu individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamību, kad un kur tas ir nepieciešams.
- Arī Latvijā tika izveidots jauns loģistikas modelis un individuālo aizsardzības līdzekļu krājumi tika pārcelti uz noteiktām noliktavām, lai tās būtu pieejamas izplatīšanai, kad un kur tas ir nepieciešams. No 2020.gada 2.aprīļa ar Covid-19 krīzi saistīto individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iepirkumi un šo preču krājumu pārvaldīšana ir uzticēta Aizsardzības ministrijas padotības iestādei VAMOIC, kam ārstniecības jomas iepirkumi nav raksturīga funkcija. VAMOIC centralizēti veic iepirkumus atbilstoši institūciju prioritāro vajadzību sarakstā noteiktajam preču apjomam, kā arī nodrošina iegādāto preču uzglabāšanu noliktavā un izsniegšanu VUGD norādītajām personām saskaņā ar izveidoto sarakstu.

Valsts materiālo rezervju veidošana

- Attiecībā uz individuālajiem aizsardzības līdzekļiem Jaunzēlandē ir izstrādāta rezervju krājumu politika. Tā nosaka prioritātes un hierarhiju valsts rezervju sadalei. Prioritāšu secība ir šāda:
  - veselības organizācijas un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji ārkārtējā situācijā;
  - veselības organizācijas un veselības aprūpes ikdienas pakalpojumu sniedzēji, kas ir būtiski nepārtrauktas neatliekamas palīdzības sniegšanai;
  - organizācijas, kas nav veselības aizsardzības iestādes, bet kas ir būtiskas kritisko jomu turpināšanai.
- Covid-19 pandēmijas sākums Latvijā 2020.gada martā tika sagaidīts bez spēkā esoša, uz katastrofu risku novērtējumu balstīta Valsts civilās aizsardzības plāna, kurā detalizēti būtu noteikti katastrofu pārvaldīšanas pasākumi un to īstenotāji. Finansējums veselības resora valsts materiālo rezervju atjaunošanai pēdējo reizi bija piešķirts 2018.gadā, tādējādi Covid-19 pandēmijas sākšanās brīdī rezervju apjoms nebija nodrošināts pat veselības aprūpes sistēmas vajadzībām. Kopš 2020.gada 1.aprīļa valstī arī nebija spēkā esošas valsts materiālo rezervju nomenklatūras (valsts materiālo rezervju saraksts, kurā norādīts materiālo resursu veids, apjoms un ministrija, kuras pārstāvētās nozares vajadzībām tiek veidotas valsts materiālās rezerves). Šādā situācijā īpaši svarīga bija atbildīgo institūciju ātra un koordinēta rīcība. No 2020.gada 27.marta VUGD uzsāka visu resoru apzināšanu par individuālo aizsardzības līdzekļu vajadzībām, un tika veidots prioritāro institūciju un vajadzību saraksts¹⁰⁸.

Rezervēm nepieciešamo apjomu aprēķinu pamatotība

- Aprēķini, uz kā pamata tika noteikti valsts rezervēm nepieciešamie apjomi Jaunzēlandē, tika veikti, ņemot vērā iepriekš pieredzēto gripas pandēmijas scenāriju. Ziņojumā atzīts, ka Covid-19 gadījumā šādi aprēķini neizrādījās piemēroti. Skaidrs ir tas, ka valsts materiālo rezervju plānu nav iespējams izveidot, rēķinoties ar ikkatras slimības izplatības scenāriju. Vienmēr pastāvēs risks. Lai reaģētu uz dažādiem vai neparedzētiem scenārijiem un rodotos pēkšņai vajadzībai, būs jārod iespējas pieejamo rezervju apjoma palielināšanai.
- Daudzu Eiropas Savienības valstu, tajā skaitā Latvijas, veselības aprūpes nozares rīcība Covid-19 uzliesmojuma sākumā balstījās uz nacionālo gripas pandēmijas gatavības plānu, tostarp risku novērtējumu, kas ietilpst Valsts katastrofu medicīnas plāna sastāvā. Starptautiskās rekomendācijas, atbilstoši kurām tika izstrādāti nacionālie gripas pandēmijas gatavības plāni, neparedzēja un nevarēja paredzēt vēl nebijuša mēroga globālu attīstības scenāriju, kāds iestājās Covid-19 pandēmijas laikā¹⁰⁹. Savukārt VUGD uzturētajā vajadzību un prioritāšu sarakstā preču apjomi tika apkopoti, balstoties uz agrāko patēriņu, nevis pandēmijas laika patēriņu.

Situācijas izpētes raksturojums un metodes

Situācijas izpētes mērķis

Situācijas izpēte ir iespējami īsā laikā veikta faktu apkopošana par sabiedrībai aktuāliem jautājumiem, neizdarot secinājumus un nesniedzot ieteikumus.

Šīs situācijas izpētes mērķis ir apkopot būtiskāko informāciju par Covid-19 ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu nodrošinājumu valsts un pašvaldību institūcijās.

Juridiskais pamatojums

Ziņojums par situācijas izpēti "Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo resursu nodrošinājums valsts un pašvaldību institūcijās" ir sagatavots, pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta 3.punkta c) apakšpunktu un finanšu revīzijas "Par Aizsardzības ministrijas 2020.gada pārskata sagatavošanas pareizību" ietvaros (Valsts kontroles Otrā departamenta 27.04.2020. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-10/2020).

Revidentu atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par situācijas izpētes ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem faktiem, kas iegūti no revidentiem pieejamās informācijas.

Situācijas izpētes apjoms

Veicot situācijas izpēti, tika noskaidrots 12 nozaru ministriju viedoklis, izņemot Veselības ministriju. No kopumā 36 pašvaldību sadarbības teritorijām, kurās darbojas civilās aizsardzības komisijas, viedoklis tika saņemts no 29 pašvaldību sadarbības teritorijām.

Situācijas izpētē apkopotā informācija aptver laika posmu no 2020.gada 1.marta līdz 30.novembrim.

Dati par valsts un pašvaldību institūciju veiktajām individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādēm ir iegūti no pašu institūciju sniegtās informācijas Valsts kontrolei. Šie dati nav salīdzināti ar iestāžu grāmatvedības uzskaitē esošo informāciju, kā arī ar Valsts kases rīcībā esošo informāciju.

Situācijas izpētes vajadzībām informācija ir iegūta no konstatējumiem un secinājumiem, kas izdarīti Valsts kontroles noslēgtajās pārbaudēs par ārkārtējās situācijas laikā no 2020.gada 12.marta līdz 9.jūnijam veiktajiem individuālo aizsardzības un dezinfekcijas līdzekļu iepirkumiem veselības, aizsardzības un iekšlietu resoros:

- ❖ Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā¹¹⁰;
- ❖ Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi¹¹¹;
- ❖ Iekšlietu ministrijai individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādei papildus piešķirtā finansējuma izlietojums¹¹².

Šajā situācijas izpētē nav analizēti institūciju sniegtie paziņojumi, vadlīnijas u.tml. attiecībā uz Covid-19 ierobežošanai nepieciešamajiem resursiem, kā arī jautājumi, kas skar iepirkumu organizēšanu, preču kvalitātes atbilstības novērtēšanu, un grāmatvedības uzskaites jautājumi.

Jautājumi attiecībā uz Covid-19 pandēmijas ierobežošanu šajā situācijas izpētē ir apskatīti vienīgi no institūciju rīcības individuālo aizsardzības līdzekļu pieejamības nodrošināšanā un materiālo rezervju pārvaldībā viedokļa.

Situācijas izpētes metodes

Veicot situācijas izpēti, tika noskaidrots nozaru ministriju un pašvaldību sadarbības teritoriju viedoklis par problemātiskajiem jautājumiem epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo resursu plānošanā un iegādē. Tika analizēta no valsts un pašvaldību institūcijām saņemtā informācija par epidemioloģiskajai drošībai nepieciešamo resursu plānošanu un nodrošināšanu.

Analizēti šādu starptautisko organizāciju sagatavotie apskati un pētījumi: Pasaules Bankas¹¹³, Eiropas Padomes Eiropas Demokrātijas un pārvaldības komitejas¹¹⁴, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*OECD*)¹¹⁵, Eiropas Revīzijas palātas¹¹⁶.

Identificēts labās prakses piemērs un veikts salīdzinājums ar Latvijas situāciju Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošinājuma pārvaldīšanā.

Sektora vadītāja

I.Ozoliņa

Departamenta direktore

I.Grīnhofa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
MK	Ministru kabinets
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
VAMOIC	Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

Atsauces

- ¹ Valsts kontroles situācijas izpētes ziņojums “COVID-19 izraisītie ārkārtas apstākļi un kompetento institūciju paziņojumi attiecībā uz COVID-19 uzliesmojuma ierobežošanai nepieciešamajiem iepirkumiem un atkāpēm preču atbilstības novērtēšanā” (01.06.2020.), starpziņojums “Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā” (02.07.2020.) un starpziņojums “Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi” (30.07.2020.).
- ² MK 02.04.2020. rīkojums Nr.157 “Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojumā Nr.103 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”” (spēkā līdz 09.06.2020.).
- ³ Finanšu ministrijas 29.04.2020. rīkojums Nr.144 “Par līdzekļu piešķiršanu”, Finanšu ministrijas 27.05.2020. rīkojums Nr.183 “Par līdzekļu piešķiršanu”, Finanšu ministrijas 03.07.2020. rīkojums Nr.233 “Par līdzekļu piešķiršanu”.
- ⁴ MK 11.01.2021. rīkojums Nr.18 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”” un MK 24.02.2021. rīkojums Nr.114 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.
- ⁵ <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>
- ⁶ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>; European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting; OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.
- ⁷ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020.
- ⁸ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 27.lp.
- ⁹ Jaunzēlandes valsts kontroliera ziņojums “Ministry of Health: Management of personal protective equipment in response to Covid-19” <https://oag.parliament.nz/2020/ppe>.
- ¹⁰ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ¹¹ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting.
- ¹² OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.
- ¹³ Eiropas Revīzijas palātas 2021.gada apskats Nr.01 “ES sākotnējais ieguldījums sabiedrības veselības atbildes reakcijā uz Covid-19” <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=57722>.
- ¹⁴ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020.
- ¹⁵ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ¹⁶ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting.
- ¹⁷ OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>, 22.attēls 77.lp.

¹⁸ OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>, 75.lp.

¹⁹ Valsts kontroles 07.09.2020. vēstule Nr.8-2.3.1e/1046 Ministru prezidentam “Par Valsts kontroles priekšlikumiem, noslēdzot pārbaudes par Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādi”.

²⁰ No 12.03.2020. līdz 09.06.2020.

²¹ <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/aizsardzibas-ministrijas-izveidota-iepirkumu-sistema-un-covid-19-ierobezosana-arkartejas-situacijas-perioda-veiktie-iepirkumi>

²² Valsts kontroles situācijas izpētes ziņojums “COVID-19 izraisītie ārkārtas apstākļi un kompetento institūciju paziņojumi attiecībā uz COVID-19 uzliesmojuma ierobežošanai nepieciešamajiem iepirkumiem un atkāpēm preču atbilstības novērtēšanā” (01.06.2020.), starpziņojums “Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā” (02.07.2020.) un starpziņojums “Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi” (30.07.2020.).

²³ MK 12.03.2020. rīkojuma Nr.103 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” (spēkā līdz 09.06.2020.) 4.14. un 4.14.¹apakšpunkts (spēkā no 02.04.2020. līdz 09.06.2020.).

²⁴ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/petravica-covid-19-izplatiba-socialas-aprupes-centros-ir-pansionatu-vaditaju-un-darbinieku-atbildiba.a386203/>

²⁵ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums un MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 “Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem”.

²⁶ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 “Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem” un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.

²⁷ Valsts kontroles starpziņojums “Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā” (02.07.2020.) <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>.

²⁸ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting. (25-27 November 2020, by videoconference).

²⁹ OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government”, <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>; Stoyanov, A. (2020), *Pandemic Brings Latvian Municipalities Closer Together*, <https://www.themayor.eu/en/pandemic-brings-latvian-municipalities-closer-together> (accessed on 10 June 2020).

³⁰ OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/> un Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

³¹ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

³² Jaunzēlandes valsts kontroliera ziņojums “Ministry of Health: Management of personal protective equipment in response to Covid-19” <https://oag.parliament.nz/2020/ppe>.

³³ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 27.lp.

³⁴ Jana Kunicova “Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination” World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 27.lp.

³⁵ 01.10.2016. stājās spēkā jaunais Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums.

³⁶ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 6.panta pirmā daļa.

³⁷ MK 26.09.2017. noteikumi Nr.582 “Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām”.

³⁸ MK 26.09.2017. noteikumu Nr.582 “Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām” 3.punkts.

³⁹ MK 13.12.2011. noteikumu Nr.948 “Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi” 6.punkts.

⁴⁰ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkts.

⁴¹ Valsts kontroles starpziņojumi "Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā", "Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi" un "Iekšlietu ministrijai individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādei papildus piešķirtā finansējuma izlietojums".

⁴² Valsts kontroles 07.09.2020. vēstule Nr.8-2.3.1e/1046 Ministru prezidentam "Par Valsts kontroles priekšlikumiem, noslēdzot pārbaudes par Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādi".

⁴³ No 12.03.2020. līdz 09.06.2020.

⁴⁴ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem".

⁴⁵ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.4.apakšpunkts un 3.punkts.

⁴⁶ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta pirmā daļa.

⁴⁷ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.

⁴⁸ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.4.apakšpunkts un 3.punkts.

⁴⁹ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 13.punkts (spēkā no 13.06.2020.).

⁵⁰ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem".

⁵¹ MK noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.4.apakšpunkts.

⁵² Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa un 09.06.2020. MK noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.1.apakšpunkts.

⁵³ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 3.punkts.

⁵⁴ 09.06.2020. MK noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.3.apakšpunkts.

⁵⁵ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.3.apakšpunkts.

⁵⁶ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 3.panta otrās daļa.

⁵⁷ MK 26.09.2017. noteikumu Nr.582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām" 4.punkts.

⁵⁸ MK 26.09.2017. noteikumu Nr.582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām" pielikums.

⁵⁹ Valsts kontroles situācijas izpētes ziņojumā "COVID-19 izraisītie ārkārtas apstākļi un kompetento institūciju paziņojumi attiecībā uz COVID-19 uzliesmojuma ierobežošanai nepieciešamajiem iepirkumiem un atkāpēm preču atbilstības novērtēšanā" (01.06.2020.), starpziņojumā "Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā" (02.07.2020.) un starpziņojumā "Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi" (30.07.2020.).

⁶⁰ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa un 09.06.2020. MK noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.1.apakšpunkts.

⁶¹ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.

⁶² MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.1.apakšpunkts un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.

⁶³ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.4.apakšpunkts.

⁶⁴ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.

⁶⁵ <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>

⁶⁶ https://www.spkc.gov.lv/lv/arstiem-par-covid-19-infekcijas-uzliesmojumu/vmvestp3_300320_ial1_0.pdf

- ⁶⁷ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.
- ⁶⁸ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.3.apakšpunkts.
- ⁶⁹ MK 09.06.2020. noteikumi Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem".
- ⁷⁰ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 25.panta otrā daļa.
- ⁷¹ MK 09.06.2020. noteikumu Nr.380 "Noteikumi par prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamajiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursiem" 2.3.apakšpunkts.
- ⁷² <https://www.mk.gov.lv/lv/starpinstituciju-darbibas-koordinacijas-grupas-sezu-protokoli>
- ⁷³ MK 03.03.2020. rīkojuma Nr.79 "Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem"" 3.punkts.
- ⁷⁴ MK 07.04.2020. rīkojuma Nr.161 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojumā Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"" 1.4.apakšpunkts.
- ⁷⁵ MK 07.04.2020. rīkojuma Nr.161 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 12.marta rīkojumā Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"" 1.4.apakšpunkts.
- ⁷⁶ Piemērojot Publisko iepirkumu likuma 3.panta astotajā daļā noteikto izņēmumu.
- ⁷⁷ Ministru kabineta noteikumu "Prioritāro institūciju un vajadzību sarakstā iekļautajām institūcijām nepieciešamo epidemioloģiskās drošības nodrošināšanas resursu iegādes, uzglabāšanas un izsniegšanas kārtība" projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ⁷⁸ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>; European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting; OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.
- ⁷⁹ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ⁸⁰ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting.
- ⁸¹ OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.
- ⁸² Eiropas Revīzijas palātas 2021.gada apskats Nr.01 "ES sākotnējais ieguldījums sabiedrības veselības atbildes reakcijā uz Covid-19" <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=57722>.
- ⁸³ Eiropas Revīzijas palātas 2021.gada apskata Nr.01 "ES sākotnējais ieguldījums sabiedrības veselības atbildes reakcijā uz Covid-19" 02., 68.punkts.
- ⁸⁴ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting.
- ⁸⁵ OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>, 22.attēls 77.lp.
- ⁸⁶ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020.
- ⁸⁷ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ⁸⁸ OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>, 75.lp.
- ⁸⁹ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/petravica-covid-19-izplatiba-socialas-aprupes-centros-ir-pansionatu-vaditaju-un-darbinieku-atbildiba.a386203/>
- ⁹⁰ OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>, 66.lp.

- ⁹¹ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ⁹² OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government" 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>; un Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ⁹³ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting (25-27 November 2020, by videoconference).
- ⁹⁴ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting (25-27 November 2020, by videoconference).
- ⁹⁵ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 5.lp.
- ⁹⁶ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020 <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 18.lp. Source: Adapted from World Bank 2018. "Improving Public Sector Performance Through Innovation and InterAgency Coordination".
- ⁹⁷ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020.
- ⁹⁸ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020.
- ⁹⁹ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>, skatīts 01.03.2021.
- ¹⁰⁰ Masalu uzliesmojums (2019), H1N1 jeb cūku gripa (2009) un SARS jeb smagais akūtais respiratorais sindroms (2003).
- ¹⁰¹ Jaunzēlandes valsts kontroliera ziņojums "Ministry of Health: Management of personal protective equipment in response to Covid-19" <https://oag.parliament.nz/2020/ppe>.
- ¹⁰² 14.02.2020. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta informācija.
- ¹⁰³ Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca un Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca.
- ¹⁰⁴ Valsts operatīvās medicīniskās komisijas 31.01.2020. sēde.
- ¹⁰⁵ Jaunzēlandes valsts kontroliera ziņojuma "Ministry of Health: Management of personal protective equipment in response to Covid-19" <https://oag.parliament.nz/2020/ppe> 4.10.apakšpunkts.
- ¹⁰⁶ OECD "The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government", <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>; Stoyanov, A. (2020), Pandemic Brings Latvian Municipalities Closer Together, <https://www.themayor.eu/en/pandemic-brings-latvian-municipalities-closer-together> (accessed on 10 June 2020).
- ¹⁰⁷ Valsts kontroles Trešā departamenta starpziņojums "Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā" (02.07.2020.) <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>.
- ¹⁰⁸ Valsts kontroles Trešā departamenta starpziņojums "Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā" (02.07.2020.) <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>.
- ¹⁰⁹ Valsts kontroles Trešā departamenta starpziņojums "Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā" (02.07.2020.) <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>.
- ¹¹⁰ <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>
- ¹¹¹ <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/individualo-aizsardzibas-lidzeklu-aizsargmasku-un-respiratoru-piegades-process-veselibas-resora>
- ¹¹² <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/iekslietu-ministrijai-individualo-aizsardzibas-lidzeklu-un-dezinfekcijas-lidzeklu-iegadei-papildus-pieskirta-finansejuma-izlietojums>
- ¹¹³ Jana Kunicova "Driving the COVID-19 response from the center. Institutional mechanisms to ensure whole-of-government coordination" World Bank Governance Global Practice, November 2020

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34786/Driving-the-COVID-19-Response-from-the-Center-Institutional-Mechanisms-to-Ensure-Whole-of-Government-Coordination.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

¹¹⁴ European Committee on Democracy and Governance, Strasbourg, 27 November 2020 DEMOCRATIC GOVERNANCE AND COVID-19 report Adopted by the CDDG at its 12th meeting.

¹¹⁵ OECD “The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government” 10 November 2020 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.

¹¹⁶ Eiropas Revīzijas palātas 2021.gada apskats Nr.01 “ES sākotnējais ieguldījums sabiedrības veselības atbildes reakcijā uz Covid-19” <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=57722>.